

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ**

**BAKALÁŘSKÁ
PRÁCE**

2022

**PETR
SOUKUP**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Legální / nelegální drogy na střední škole

Legal / illegal drugs in high school

STUDIJNÍ PROGRAM

Specializace v pedagogice

STUDIJNÍ OBOR

Učitelství praktického vyučování a odborného
výcviku

VEDOUCÍ PRÁCE

PhDr. Petr Nesvadba, CSc.

SOUKUP

PETR

2022

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Soukup** Jméno: **Petr** Osobní číslo: **495525**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávací katedra/ústav: **Institút pedagogických a psychologických studií**
Studijní program: **Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Legální/nelegální drogy na střední škole

Název bakalářské práce anglicky:

Legal/illegal Drugs in High School

Pokyny pro vypracování:

Ve společnosti dochází v posledních desetiletích k významnému nárůstu užívání drog, a to zejména těch nelegálních, jako jsou například omamné a psychotropní látky. K prvnímu setkání jedince s drogami dochází již zpravidla ve věku, kdy absolvuje povinnou školní docházku a zejména poté na škole střední. Cílem práce je proto prošetřit, na jedné konkrétní střední škole, dosavadní zkušenosti studentů s drogami, zejména omamnými a psychotropními látkami a stejně tak prošetřit zkušenosti vyučujících na předmětné škole s nelegálními drogami.

Seznam doporučené literatury:

1. WEST, Robert. Modely závislosti. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2016. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-157-2
2. PEŠEK, Roman a NEČESANÁ, Kateřina. Prevence užívání tabáku, alkoholu a jiných drog u dospívajících. Písek: Arkáda, 2009. ISBN 978-80-254-5971-3
3. CHMELÍK, Jan. Rukověť kriminalistiky. Píseň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.
4. JELIČOVÁ, Marika, HORÁK, Petr. Online prevence v oblasti drogové problematiky v rámci distanční výuky. Drugs & forensics bulletin. Praha: Národní protidrogová centrála, 2021, 1. ISSN 1211-8834.
5. BUREŠ, Tomáš, RALBOVSKÁ, Dana Rebeka. Vliv prevence na snižování zneužití návykových látek. Drugs & forensics bulletin. Praha: Národní protidrogová centrála, 2020, 4. ISSN 1211-8834.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:

PhDr. Petr Nesvadba, CSc. Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **05.01.2022** Termín odevzdání bakalářské práce: **28.04.2022**

Platnost zadání bakalářské práce: _____

PhDr. Petr Nesvadba, CSc.
podpis vedoucí(ho) práce

doc. Ing. David Vaněček, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Student bere na vědomí, že je povinen vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v bakalářské práci.

_____ Datum převzetí zadání

_____ Podpis studenta

SOUKUP, Petr. *Legální / nelegální drogy na střední škole*. Praha: ČVUT 2021. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citoval a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), v platném znění.

V Praze dne: 19. 04. 2022

Podpis:

Poděkování

Rád bych vyjádřil poděkování mému vedoucímu práce PhDr. Petru Nesvadbovi, CSc., za vedení bakalářské práce. Také děkuji svým blízkým za podporu při studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na legální/nelegální drogy na střední škole. V úvodu bakalářské práce je popsáno její základní členění, vývoj druhů návykových látek a závislostí na nich, cíle práce a způsob, jakým jich bylo dosaženo.

Teoretická část práce popisuje charakteristiku středoškolského vzdělávání a vybranou střední školu, na které probíhal výzkum k dosažení cílů bakalářské práce. Vyjmenovává právní předpisy v oblasti středních škol a na úseku návykových látek.

V teoretické části je definován a členěn pojem droga (návyková látka), mimo jiné na legální a nelegální. Tato část je rovněž rozčleněna na jednotlivé vybrané návykové látky způsobující látkové závislosti. Dále rizika u dospívajících v souvislosti s dlouhodobým užíváním vybraných návykových látek, možnosti testování žáků na jejich přítomnost, zvláštnosti psychického vývoje v dospívání a příčiny jejich užívání. Vybrané návykové látky tvoří skupinu nejčastěji zneužívaných drog, případně nově nastoupivších na trh s takovými látkami.

K tomuto byly prostudovány potřebné zákony, normy, vědecké studie, literatura a jiné dostupné informační zdroje.

Cílem práce bylo prošetřit zkušenosti žáků vybrané střední školy s užitím návykové látky na střední škole a s užitím nelegálních drog na této škole. Rovněž bylo cílem prošetřit zkušenosti pedagogických pracovníků vybrané střední školy s řešením nelegálních drog v rámci výkonu povolání pedagoga. V praktické části se zabývám hypotézami a metodikou bakalářské práce. K naplnění cílů práce a ověření hypotéz byl použit strukturovaný dotazník pro cílový soubor respondentů, tedy žáků a pedagogů vybrané střední školy.

Výsledky dotazníkového šetření a následná diskuze k hypotézám ukázaly, že více než polovina oslovených žáků užila v průběhu studia na střední škole návykovou látku. Z legálních drog se jednalo nejčastěji o alkohol. Z těchto žáků méně než polovina užila nelegální drogu. Jednalo se nejčastěji o konopné produkty. V případě pedagogických pracovníků na předmětné střední škole, méně než polovina z nich, řešila v rámci výkonu povolání pedagoga nelegální drogy.

Klíčová slova

střední škola, návykové látky, závislost, alkohol, tabákové výrobky, konopí, MDMA, metamfetamin, LSD

Abstract

This bachelor thesis is focused on presence of legal and illegal drugs at secondary school. At the beginning of the bachelor thesis, there is described its basic typology, the development of types of addictive substances and their addiction, the aims of the work and the way how they were achieved.

The theoretical part of the thesis describes the characteristics of secondary school education and the selected secondary school where the research was being taken place to achieve the main goals of this bachelor thesis. There is also named the legislation in the area of secondary schools and in the field of addictive substances.

The theoretical part defines and divides the term drug (addictive substance), inter alia, legal and illegal. This part is also divided into individual selected addictive substances causing substance addiction. Furthermore, the risks of adolescents in connection with long time using of selected addictive substances, possibilities of testing pupils on their presence, peculiarities of mental development in adolescence and causes of their use. Selected addictive substances form a group of the most frequently abused drugs, or new ones entered the market with such substances.

For this reason, there was necessary to study law, standards, scientific studies, literature and other available information sources.

The aim of the work was to investigate the experience of selected high school students, their use of addictive substances at high school and their use of illegal drug at this school. The aim was also to test the experience of pedagogical staff of the selected high school with the solution of illegal drugs in the teacher profession. In The practical part deals with hypotheses and methodology of the bachelor thesis. To fulfill the main task of this work and verify all the hypotheses, there was used a structured questionnaire for the chosen group of respondents, for example pupils and teachers of the selected secondary school.

The results of the questionnaire survey and the subsequent discussion of the hypotheses showed that more than half of the addressed students used an addictive substance during their studies at high school. Among legal drugs, there was used the most often alcohol. From these pupils, less than half used at their high school illegal drug. These drugs were most often cannabis products. The half of pedagogical staff at chosen secondary school in question, less than half of them solved problems with illegal drugs during their teaching profession.

Key words

high school, addictive substances, addiction, alcohol, tobacco products, cannabis, MDMA, methamphetamine, LSD

Obsah

Úvod	5
1 Středoškolské vzdělávání	7
1.1 Problematika návykových látek na středních školách v ČR z pohledu legislativy.....	7
1.1.1 Právní předpisy v oblasti středních škol	7
1.1.2 Základní právní předpisy na úseku návykových látek	7
1.2 Charakteristika střední školy	8
2 Drogy (návykové látky)	9
2.1 Legální drogy	9
2.1.1 Alkohol	9
2.1.2 Tabákové výrobky	10
2.1.3 Vybrané ostatní legální drogy	11
2.2 Nelegální drogy	12
2.2.1 Konopí	13
2.2.2 MDMA	14
2.2.3 Metamfetaminem	14
2.2.4 LSD	15
2.3 Rizika u dospívajících v souvislosti s dlouhodobým užíváním vybraných drog.....	16
2.3.1 Alkohol	16
2.3.2 Tabákové výrobky	17
2.3.3 Konopí	17
2.3.4 MDMA	19
2.3.5 Metamfetamin	19
2.3.6 LSD	20
2.4 Možnosti testování žáků na přítomnost návykových látek .	21
2.5 Zvláštnosti psychického vývoje v dospívání	22
2.6 Příčiny užívání návykových látek mezi adolescenty (původ sociálně patologických jevů).....	22
2.6.1 Biologické a genetické predispozice	23
2.6.2 Sociální faktory	23

2.6.3 Psychické faktory	23
2.6.4 Zvědavost (experimentování, zábava)	24
2.6.5 Snaha destruovat autority	24
3 Hypotézy a metodika práce	26
3.1 Hypotézy	26
3.2 Metodika	26
4 Výsledky	28
4.1 Dotazník 1 žáci	29
4.2 Dotazník 2 pedagogičtí pracovníci	38
5 Diskuze	46
5.1 Žáci	46
5.2 Pedagogičtí pracovníci	52
5.3 Vyhodnocení hypotéz	55
Závěr	56
6 Bibliografie	58

Úvod

„Drogovou závislostí bude lidská společnost trpět pořád, pokud život bez drog nezačne být pro všechny, koho se to týká, přitažlivější.“ (BREWER)

Ve společnosti dochází v posledních desetiletích k významnému nárůstu užívání drog (neboli návykových látek), a to jak legálních, tak těch nelegálních. Mezi ně zejména patří omamné a psychotropní látky. K prvnímu setkání jedince s drogami, jako takovými, dochází zpravidla již v raném věku. S jeho zařazením se do vzdělávacího systému reálně dochází k častějšímu kontaktu s nimi. Dospíváním a nástupem puberty následovaným, u některých, přechodem na střední školu, bývají kontakty s drogami ještě umocněny.

Ve společnosti obecně se v posledních letech objevují stále častější tendence k toleranci omamných a psychotropních látek. Toto, samo o sobě, celý problém ještě prohlubuje.

Rizikem ovšem samozřejmě nejsou jenom omamné a psychotropní látky, ale také další návykové látky, jako tabákové výrobky nebo alkohol. S rozvojem společnosti na poli technologickém se do problematiky závislostí významně promítají také závislosti na počítačových hrách a sociálních sítích. Tyto nazýváme virtuální drogy, či závislosti nelátkové. Distanční výuka ve školství tento trend více prohloubila. (JELIČOVÁ & HORÁK, 2021, str. 55)

Teoretická část bakalářské práce je zaměřena na problematiku legálních a nelegálních drog, s následným akcentem na omamné a psychotropní látky. Při zpracování bakalářské práce byl sledován aktuální vývoj této problematiky. Byly také využity vlastní zkušenosti z daného tématu. Dále byly prostudovány potřebné zákony, normy, literatura, další dostupné informační zdroje a následně bylo vše ověřeno v praxi.

Toto ověřování bylo realizováno v prostředí konkrétní střední školy, a to Československé akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy. V praktické části bakalářské práce bylo užito metody kvantitativního výzkumu. Údaje pro vyhodnocení byly získány anonymním dotazníkovým šetřením, a to elektronickou formou přes Google formuláře. K tomuto šetření byly zpracovány dva druhy dotazníků. Anonymní výzkum probíhal v období od listopadu do prosince 2021.

Cílem práce bylo prošetřit dosavadní zkušenosti žáků, na jedné konkrétní střední škole s drogami, zejména omamnými a psychotropními látkami a stejně tak prošetřit zkušenosti vyučujících na předmětné škole s legálními a nelegálními drogami.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Středoškolské vzdělávání

Střední vzdělávání rozdělujeme v České republice („dále jen ČR“) do třech kategorií: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Základním právním předpisem, který upravuje mimo jiné („dále jen mj.“) střední (středoškolské) vzdělávání je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění („dále jen školský zákon“) a vyhláška Ministerstva školství č. 13/2005Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři, v platném znění.

1.1 Problematika návykových látek na středních školách v ČR z pohledu legislativy

Z pohledu práva můžeme celou problematiku rozdělit na dvě základní oblasti, a to návykové látky (zejména omamné a psychotropní látky) v obecné rovině a poté v prostředí středních škol.

1.1.1 Právní předpisy v oblasti středních škol

Školský zákon v ust. § 29 uvádí, že školy a školská zařízení jsou povinna vytvářet podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů, zajišťovat bezpečnost a ochranu dětí, žáků a studentů (při vzdělávání, souvisejících činnostech a poskytování školských služeb).

Dalším významným dokumentem je Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (vedeno pod č. j. 21291/2010-28). Toto doporučení se mj. zabývá závislostním chováním, v souvislosti s užíváním všech návykových látek (příloha 1) a gamblingu (příloha 21).

1.1.2 Základní právní předpisy na úseku návykových látek

Mezi základní právní předpisy na úseku návykových látek můžeme zařadit zejména:

- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Tento zákon mj. upravuje zacházení s návykovými látkami, přípravky obsahujícími návykovou látku a pěstování konopí. Zákon vychází z Jednotné úmluvy Organizace spojených národů o omamných látkách z roku 1961.

- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů, který také upravuje výdej léčivých přípravků obsahujících omamné a psychotropní látky.
- Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog a k němu se vztahující Nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech, ve znění pozdějších předpisů. Tyto právní předpisy upravují nakládání s prekurzory drog (chemické látky, které mohou být použity k výrobě návykových látek).
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Tento zákon mj. zabezpečuje (přes zdravotní a sociální služby) pomoc osobám závislým na návykových látkách, zakazuje kouření ve vyjmenovaných prostorách a zakazuje prodej tabákových výrobků a alkoholických nápojů osobám mladším osmnácti let. V tomto předpisu je rovněž charakterizován alkoholický nápoj jako nápoj obsahující více než 0,5 % objemových ethanolu.
- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších předpisů. Toto nařízení v příloze jmenovitě stanovuje konkrétní omamné a psychotropní látky.

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění je v ust. § 130 charakterizován pojem návyková látka: *„návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování“*.

Sankce za porušení uvedených předpisů jsou zpravidla v rovině přestupku nebo trestného činu (dle ust. § 283 až § 288 trestního zákoníku).

1.2 Charakteristika střední školy

Střední škola, ve které bylo realizováno dotazníkové šetření, nese název Československá akademie obchodní, IČ 00638463. Jedná se o příspěvkovou organizaci s ekonomickým zaměřením, která se nachází na území hlavního města Prahy. V roce 2021 měla tato škola kapacitu cca 700 žáků, z toho cca 360 ve třetích a čtvrtých ročnících.

2 Drogy (návykové látky)

Slovo droga pochází z arabského slova „durana“, což značí výraz pro léčivo. V češtině tímto slovem označujeme dvě oblasti:

- droga jako léčivo, což je látka či směs látek, sloužících jako léčivo, případně k obdobným účelům,
- droga ve smyslu psychoaktivní látky, přičemž taková látka bývá zpravidla návyková, státem regulovaná, či zakazovaná (zakázaná). (MAHDALÍČKOVÁ, 2014, str. 9)

V obecnějším slova smyslu můžeme mezi drogové závislosti řadit také tzv. nelátkové závislosti, tedy elektronické (virtuální) drogy a patologické hráčství (gambling), které se však v dnešní době již zpravidla odehrávají pouze ve virtuálním prostředí.

Pod pojmem závislost si můžeme představit soubor více příznaků, a to tělesných, kognitivních a behaviorálních. „*Charakteristickým znakem drogové závislosti je neodolatelná tužba po dané látce*“. Závislost může mít formu fyzickou, psychickou či sociální. (BLAŽKOVÁ, 2011, str. 4)

Mimo níže popsaných negativních účinků vybraných drog na lidský organismus (kapitola 2.1 až 2.3) byla také prokázána jejich teratogenita (negativní faktory působící v prenatálním období).

2.1 Legální drogy

Mezi státem omezované návykové legální drogy (návykové látky) řadíme zejména alkohol a tabákové výrobky. Stát omezuje (zakazuje) možnost opatření si takových návykových látek, resp. jejich konzumaci u osob mladších 18 ti let. Konzumace alkoholu rovněž není legální při (před) řadě dalších činností, jako např. řízení dopravních prostředků, v zaměstnání apod. Jak vyplývá z mezinárodní studie HBSC z roku 2018, je užívání alkoholu a tabákových výrobků mezi dětmi (ve věku 11, 13 a 15 let) v ČR více rozšířené oproti evropskému průměru. (MRAVČÍK, 2020, str. 5)

2.1.1 Alkohol

„*Alkohol je nejstarší a také nejvíce užívanou psychoaktivní látkou na světě. Na rozdíl od většiny ostatních psychoaktivních látek je jeho užívání v téměř všech zemích světa legální a jeho konzumace je akceptována*“. (HOLCNEROVÁ, str. 7)

Alkoholické nápoje obsahují psychoaktivní látku ethanol. Alkohol se vyrábí procesem fermentace (např. pivo, víno, medovina) nebo destilace (destiláty). „Alkohol patří do skupiny hypnosedativ s krátkodobým účinkem zasahujícím do metabolismu buněk nervové soustavy“. V případě dětí, u kterých nejsou zcela vytvořeny enzymatické systémy, je alkohol toxičtější, oproti jeho účinku na dospělé populaci. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 85)

Alkohol v nižších dávkách zpravidla způsobuje zlepšení nálady, pocity uvolnění a pomáhá odbourávat společenské zábrany. Se zvyšující se dávkou však dochází k narušení koordinace pohybů a rovnováhy, soustředění, snížení rychlosti reakcí, zhoršení úsudku a ovlivnění řečového centra. Rovněž může způsobovat zvýšenou agresivitu. Při těžké intoxikaci alkoholem mohou být osoby, zejména děti, ohroženy na životě, a to nejen hrozícím vdechnutím zvratků v případě nastalého bezvědomí. (PEŠEK & NEČESANÁ, 2009, str. 25)

2.1.2 Tabákové výrobky

Tabákové výrobky pocházejí z rostlin rodu *nicotiana*. Listy tabáku obsahují rostlinný alkaloid nikotin. Ten působí v mozku na nikotinové receptory, které hrají roli v mechanismu antinocicepce kognitivních poruch a modulaci afektivních poruch. Nikotin v mozku uvolňuje dopamin, který poté navozuje příjemné pocity. V nadledvinkách uvolňuje adrenalin, čímž dochází ke zlepšení soustředění a výkonnosti jedince. Také však může vyvolat nevolnost, zvracení, průjem apod. Ve vyšší dávce poté smrt. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 85), (MAHDALÍČKOVÁ, 2014, str. 35) (PILAŘOVÁ, 2003, str. 206)

Tabákové výrobky se nejčastěji užívají ve formě inhalace kouře z nich, zejména ve formě cigaret. V posledních letech se stále častěji objevuje perorální užívání vlhkého, jemně drceného tabáku (tzv. „moist snuff“), případně aplikace tabáku vdechtem do nosních dutin. (VAVŘINČÍKOVÁ, 2012, str. 7) Tabák, stejně, jako konopí, lze inhalovat také přes vodní dýmku.

„Tabákový kouř se skládá z plynné fáze, která tvoří asi 90 %, a z tuhých částic, které obsahují kromě dehtu několik tisíc různých látek. Vysoce návykovou látkou je nikotin. Závislost na něm je podobná závislosti na heroinu, i když syndrom z odnětí není tak dramatický“. Sám o sobě představuje nikotin velmi nízké zdravotní riziko. (GOLÁŇ, 2007, str. 386)

Samostatnou kapitolou jsou elektronické cigarety, a to jak nikotinové, tak beznikotinové.

2.1.3 Vybrané ostatní legální drogy

V posledních letech, zejména od roku 2019, se na různých místech v ČR objevují na veřejných místech automaty s nabídkou prodeje konopných produktů, hlavně pak sušeného konopí, tzv. „CBDmaty“. Domnívám se, že dobrá dostupnost a prakticky neexistující kontrola nakupujících pomáhá přispívat k šíření toxikománií. (Výbor Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2021) Jedná se o prodej technického konopí s obsahem psychotropní látky D-9-tetrahydrokanabinolu („dále jen „THC““) do 0,3 % (povolené maximum, od 01.01.2022 je tato hranice zvýšena na 1,0 %). (Nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku) Takto prodávané produkty bývají navíc často označeny jako sběratelské předměty. CBD potom odkazuje na další kanabinoid, a to kanabidiol, který je rovněž v konopí obsažen. Tento není v těle odpovědný za psychotropní účinky, avšak využívá se v lékařství pro svůj léčebný efekt. (Výbor Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2021)

V současné době probíhá komplikovaná debata na úrovni státní správy a samosprávy, dotčených společností včetně celoevropské diskuze, ohledně dalšího postupu v této oblasti a případných legislativních změn.

K legálním drogám náleží také nátěrové barvy a ředidla, u kterých závislí využívají principu těkavosti a tyto inhalují pro jejich narkotické a jiné účinky, tzv. „sniffing“. Mezi těkavé látky řadíme např. průmyslové rozpouštědlo s označením toluen, kterého se rovněž, jako prekurzoru, hojně využívá k výrobě metamfetaminu (neboli pervitinu). Samotné užívání toluenu (ostatně stejně jako jiných těkavých látek) je na významném ústupu, neboť dle Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2019, nezahájila v tomto roce žádná osoba léčbu pro závislost na těchto látkách, oproti kupříkladu roku 2017, kdy bylo prvožadatelů šest.

K tomuto jistě také přispělo omezení uvádění na trh, do oběhu nebo používání toluenu. (Vyhláška, kterou se stanoví seznamy nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických přípravků, jejichž uvádění na trh je zakázáno nebo jejichž uvádění na trh, do oběhu nebo používání je omezeno, 2004)

Samotnou kapitolou legálních drog jsou léčiva. Podle výše uvedené Výroční zprávy z roku 2019 se mezi žáky základních a středních škol v Praze objevuje užívání léčiv, byť v relativně nízkém počtu, oproti alkoholu a cigaretám. Jedná se o léčiva na uklidnění (např. Rohypnol, Diazepam), se stimulačním účinkem (např. Ritalin) a také jejich kombinace s alkoholem.

Vzhledem k vysoké poptávce se na trhu stále objevují nové druhy drog, které nejsou platnou legislativou zakázány. Jako i v jiných odvětvích, například dopingu, stát, potažmo dotčené orgány, reagují zpravidla až na nastalou situaci. Proto pokud dojde k zákazu uvádění takové látky na trh, je to často s významnou časovou prodlevou. Rozšířený je také prodej takových látek jako sběratelských předmětů. Tak se tomu děje kupříkladu v případě psychoaktivní substance Kratom. (KRATINA, 2017, stránky 4-9) (Kratom - Drug Fact Sheet, 2020) Kratom se extrahuje z rostliny *Mitragyna speciosa*. Jedná se o tropický strom, který se vyskytuje v Indočíně a jihovýchodní Asii. Kratom obsahuje mezi jinými alkaloid mitragynin, který působí na opioidní receptory a má účinky podobné opioidům (např. morfin, kokain). Způsob užití je zpravidla perorálně (např. rozpuštěním v tekutině apod.). Prodej této látky není v ČR oproti jiným zemím (např. Austrálie) zakázán, byť jde o prodej pro sběratelské účely, nikoliv jako doplněk stravy. (Zaostřeno - nové psychoaktivní substance, 2020) (Kratom - Drug Fact Sheet, 2020)

Mezi legální drogy můžeme také zařadit nelátkové závislosti, jako je například gambling. Tento není, mimo výherních automatů a hazardních her, legislativně podrobně upravován, tj. záleží na konkrétním vydavateli počítačových her, zdali omezí věk hráče apod.

2.2 Nelegální drogy

Nelegální drogy můžeme dělit:

- podle vzniku na přírodní (např. konopí a jeho extrakty, opium, psychoaktivní rostliny a houby), polysyntetické (např. heroin a opiáty, jako jsou morfin, kokain, kodein apod.) a syntetické drogy (např. amfetaminy, LSD, MDMA),
- podle typu působení a chemického složení na látky tlumivé (např. opiáty, rozpouštědla apod.), stimulancia (např. amfetaminy, kokain apod.) a halucinogeny (např. LSD, MDMA, psychoaktivní rostliny a houby).

Toto dělení není striktní, hranice mezi typem působení často nejsou jasně ohraničené (např. v případě LSD), záleží rovněž na výši dávky (senzitivitě uživatele). (Zaostřeno - nové psychoaktivní substance, 2020, str. 1)

Samotnou kapitolou nelegálních drog jsou anabolické steroidy a hormony, byť za jasně daných pravidel je jejich použití v lékařství a výzkumu legální. Tyto se nicméně zneužívají zejména ve sportovním prostředí. Primárně toto zneužívání zaciluje na nadměrný růst svalů a zvýšení sportovního výkonu.

S ohledem na nejčastější druhy, nejen žáky užívaných legálních a nelegálních drog, se budu dále v kapitole nelegální drogy zabývat konopím (resp. konopnými produkty s vyšším než povoleným obsahem THC), MDMA (Extáze), LSD a metamfetaminem.

2.2.1 Konopí

Konopí (s vyšším obsahem THC) je prakticky celosvětově nejrozšířenější nelegální návykovou látkou. K tomu jistě přispívá jeho relativně snadné pěstování a následná výroba ve formě marihuany, případně z něj vyráběných jiných produktů, zejména hašiše (pryskyřice z konopí). Rostlina konopí patří mezi omamné látky a jedna z jeho složek - THC, patří mezi látky psychotropní (psychoaktivní). THC patří mezi kanabinoidy, přičemž v konopí je obsaženo dalších nejméně 65 jiných kanabinoidů. Psychotropní účinek konopí je tedy zejména dán množstvím THC. Základním přírodním zdrojem je odrůda konopí *canabis indica* (konopí indické), které bylo vyšlechtěno na vysoký obsah omamných a psychotropních látek. Marihuanou nazýváme nadrcené sušené listy a usušené kvetoucí výhonky konopí. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 60)

Psychoaktivní a jiné biologické účinky souvisejí s jeho působením na kanabinoidní receptory nacházející se v lidském těle.

Způsob užití konopí je různý. Nejčastější je to inhalační užití ve formě kouření cigaret s obsahem sušených částí rostliny konopí (často ve směsi s tabákem), nebo kouření z konopí vyrobeného hašiše. V posledních letech se objevuje také užití vaporizéru při kouření konopí. Perorálně je možno užít hašišový olej, extrakty konopí nebo potraviny s částí rostlin konopí. (GUČKÝ, 2015, str. 71)

Po aplikaci (požití) konopí se dostávají účinky na lidský organismus. Tyto jsou v závislosti na množství užití dávky, množství obsažené účinné látky THC a kondici uživatele. Můžeme je rozdělit do dvou rovin, a to psychické a fyzické. Mezi negativní psychické (psychoaktivní) účinky může patřit zkreslení vnímání času a prostoru, vtíravé myšlenky, zhoršení krátkodobé paměti, zpomalení reakcí, vyvolání úzkosti, strachu, apatie, ztráta motivace apod. Pod negativní fyzické účinky užití konopí na lidský organismus můžeme zařadit zvýšení krevního tlaku, překrvení spojivek, nevolnost, zvracení. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 139)

V souvislosti s konopím je také třeba zmínit syntetické kanabinoidy, které byly uměle vyvinuty. Jejich případné nelegální užívání je vysoce rizikové, neboť jejich účinek nelze srovnávat s přírodním konopím, tedy jsou daleko více toxické.

2.2.2 MDMA

MDMA (3,4-methylenedioxyamfetamin) je známa také jako Extáze, taneční droga. MDMA je syntetická droga patřící do skupiny amfetaminů, přičemž je řazena mezi tzv. entaktogeny (neboli empatogeny). Účinek při užití na lidský organismus je stimulační při současné halucinogenní aktivitě. MDMA způsobuje vyplavení neurotransmiterů, především serotoninu, rovněž noradrenalinu a dopaminu. Extáze se zpravidla užívá perorálně ve formě tablet (tyto obsahují právě látku MDMA a zároveň další příměsi). (PÁLENÍČEK, 2010, str. 2)

V případě požití Extáze se v závislosti na množství užití účinné látky MDMA a kondici uživatele dostaví účinky na lidský organismus. Tyto účinky jsou v rovině fyzické a psychické. K negativním fyzickým účinkům můžeme řadit pocitu na zvracení (samotné zvracení), závrať, bolesti hlavy, rozostřené vidění. Rovněž zvýšení tělesné teploty s výrazným pocením spojeným s dehydratací, zvýšenou srdeční činností, dilatací zornic a zvýšení napětí svalových skupin v obličeji. V případě psychických účinků se může jednat o navození pocitu přebytku energie, zvýšení hovornosti a sociability. Mohou se rovněž objevit také halucinace, deprese či paranoia. Charakteristickým efektem je tzv. „low midweek“ (krátkodobý pokles nálady, zvýšení úzkosti) nastávající cca dva až tři dny od užití MDMA (PÁLENÍČEK, 2010, str. 2) V souvislosti s MDMA se objevují také její strukturální obdoby, jako např. MDEA a MDA apod. (Zaostřeno - nové psychoaktivní substance, 2020, str. 20)

2.2.3 Metamfetaminem

Metamfetamin neboli pervitin řadíme, stejně jako MDMA, mezi amfetaminy a syntetická stimulantia. V rámci derivátů amfetaminů patří mezi nejrozšířenější. Dle Evropské zprávy o drogách z roku 2020 je metamfetamin zachycený v Evropě vyrobený především v Česku. Po aplikaci metamfetamin v těle podléhá metabolickým přeměnám a zvyšuje koncentraci mediátorů neurotransmiterového systému, a to dopaminu, serotoninu a noradrenalinu. (DOBŠÍKOVÁ, 2019, str. 116)

Po fyzické stránce metamfetamin ovlivňuje motoriku, potlačuje únavu, způsobuje rozšíření zornic, zvyšuje krevní tlak, dechovou frekvenci a pulz. Také způsobuje bolesti hlavy, bolesti na hrudi, kloubů, zvýšené pocení a třes. Rovněž může způsobovat nechutenství. Po stránce psychické metamfetamin zpravidla urychluje psychomotorické tempo, způsobuje motorický neklid, zlepšuje pozornost a soustředěnost, sebejistotu, odstraňuje zábrany. (DOBŠÍKOVÁ, 2019, str. 120)

Metamfetamin je krystalická látka, zpravidla bílé barvy. Případné jiné zabarvení krystalů metamfetaminu může být způsobeno nečistotami plynoucími z jeho výroby. Metamfetamin je také zpravidla „naředěn“, neboli nastaven další látkou z důvodu vyšších zisků distributorů. Poměrně často (v tom lepším případě) se jedná o látku dimethylsulfon (kloubní výživa).

Způsobů aplikace je více a tím také může být dána odlišná intenzita účinku a jeho časový interval. Jako u výše uvedených drog, v případě aplikace rovněž závisí na velikosti dávky, kvalitě (dalším složení) aplikované látky a kondici uživatele. Mezi nejčastější způsoby užití metamfetaminu patří inhalační užití (např. kouření přes alobal), sniffing nebo intravenózní aplikace. Metamfetamin způsobuje silnou psychickou závislost (oproti např. opiátům či alkoholu prakticky nezpůsobuje fyzickou závislost).

2.2.4 LSD

LSD (Diethylamid kyseliny lysergové) patří mezi nejvýznamnější zástupce polysyntetických halucinogenních látek. *„Získává se poměrně složitou cestou z námelových alkaloidů nebo se připravuje totální syntézou“*. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 71) LSD se váže na serotoninové receptory.

Po psychické stránce může LSD způsobit negativní stavy, jako úzkosti až depresivní stavy, poruchy paměti, úsudku, pozornosti a halucinace v negativním slova smyslu (tzv. „bad trip“). Negativní fyzické reakce zahrnují zrychlení (v případě nižších dávek) nebo naopak zpomalení dechu, pokles krevního tlaku, srdečního tepu a zvýšení tělesné teploty. (LIESTER, 2014)

V souvislosti s aplikací LSD se používá anglické slovo „trip“ (papírový čtvereček napuštěný LSD). V tomto případě je užití LSD realizováno zejména přes rozpuštění „tripu“ v dutině ústní.

2.3 Rizika u dospívajících v souvislosti s dlouhodobým užíváním vybraných drog

Každé užívání návykových látek, a to i v případě nelátkových závislostí, se vyznačuje určitou mírou rizika. V případě vybraných legálních drog (alkohol a tabákové výrobky) a vybraných drog nelegálních jsou tato zdravotní rizika ve fyzické a psychické rovině. Riziko vzniká už v případě jednorázového užití těchto látek a s každým dalším užitím prakticky lineárně roste. Míra rizikovitosti závislosti je odlišná nejen s ohledem na užívanou drogu, ale i vzhledem k věku a pohlaví uživatele. Rovněž tak s ohledem na sociální prostředí (etnikum), genetickou predispozici a míru jeho duševní a fyzické vyspělosti (faktory vnější a vnitřní). (Zaostřeno na drogy - Dědičnost látkových závislostí, 2007) (Sociální práce a drogová problematika dětí a mladistvých, 2020) (BUREŠ & RALBOVSKÁ, 2020, str. 12)

2.3.1 Alkohol

V případě nadměrné konzumace alkoholu můžeme rizika rozdělit na rovinu somatickou, psychickou a sociální.

Mezi somatická rizika můžeme řadit „*zhoubné nádory, kardiovaskulární nemoci, nemoci trávicí soustavy, poruchy výživy a přeměny látek, infekční nemoci, nemoci krve a krevetvorných orgánů, nemoci kůže a svalů*“. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 86) V případě mladistvých existují důkazy o důsledcích vlivu alkoholu na stav mozku, přičemž dochází k poškození paměti a schopnosti učení. U takových jedinců tedy může nastat zhoršení studijních (pracovních) výsledků. Mladiství jsou poté s ohledem na ovlivnění motoriky a reakcí více ohroženi úrazy, dopravními nehodami, sexuálním násilím, rizikovým sexem a samozřejmě akutní otravou alkoholem. (HLADÍK, 2009, stránky 48-50)

Pod rizika psychická řadíme samotnou psychickou závislost na alkoholu (závislost je rovněž ve fyzické rovině). Tedy abstinenci syndromy, delirium tremens, psychotické stavy vyvolané alkoholem, poruchy osobnosti a zvýšené riziko deprese a sebevraždy. Sem můžeme řadit také postižení intelektu, které je nicméně již uvedeno pod riziky somatickými. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, stránky 87-90) Nezanedbatelné je rovněž riziko sebepoškozujícího jednání (např. sebevraždy). V případě závislosti na alkoholu hrozí také přechod na jiné návykové látky (případně souběh jejich užívání).

Posledními riziky jsou rizika sociální. K těmto lze v případě pravidelného užívání (nadužívání) alkoholu přiřadit nedokončení vzdělání a z toho plynoucí možné problémy se životní úrovní, v důsledku již shora zmíněných horších studijních výsledků a hrozící sociální vyloučení. Tento celkový stav se následně může promítnout do rodinných problémů a páchání trestné činnosti. (ŠTABLOVÁ & BREJCHA, 2006, str. 86)

2.3.2 Tabákové výrobky

„Z hlediska somatického zdraví je kouření příčinou 25% všech onkologických onemocnění a cca 15% všech kardiovaskulárních onemocnění“ (ŠTĚPÁNKOVÁ, 2010, str. 67) Kouření rovněž způsobuje, případně se podílí, na vzniku celé řady dalších onemocnění. Byl u něj také prokázán negativní vliv na lidskou reprodukci.

Při pasivním kouření má inhalovaný kouř jiné složení. Vzhledem k tomu, že neprochází filtrem cigarety, obsahuje více pevných částic. Pasivní kouření může mít za následek stejné zdravotní komplikace jako kouření aktivní. U dětí se pasivní kouření podílí na vzniku syndromu náhlé smrti, infekcí středního ucha i onemocnění plic. (GOLÁŇ, 2007, str. 386) Mezi rizika somatická rovněž řadíme i fyzickou závislost na nikotinu.

V rovině psychické spadá pod rizika, plynoucí z kouření, samotná závislost na tabáku (nikotinu), resp. syndrom abstinenci a psychosociální. Kuřáci obecně mají až čtyřnásobně vyšší riziko suicidia ve srovnání s nekuřáky. (PEŠEK & NEČESANÁ, Kouření aneb závislost na tabáku, 2008) (VAVŘINČÍKOVÁ, 2012, stránky 16-17)

Mezi rizika sociální může patřit rizikové chování samo o sobě a tedy i vyšší náchylnost k užívání jiných návykových látek. Nezanedbatelné jsou rovněž finanční náklady na užívání tabákových výrobků a s tím spojené hrozící nezákonné opatřování finančních prostředků. (KASTNEROVÁ & ŽIŽKOVÁ, 2007, stránky 183-187)

2.3.3 Konopí

Pravidelné užívání konopí v inhalační formě (ve formě kouření) je z hlediska somatických rizik neméně tak škodlivé, jako kouření tabáku. Negativně tedy působí zejména na respirační a kardiovaskulární systém. Takové užívání konopí může rovněž oslabovat systém imunitní. Stejně, jako u tabákových výrobků, tak i v případě kouření konopí, jsou uváděny negativní dopady na reprodukci. Konopí také může nežádoucím způsobem ovlivnit průběh těhotenství a přechází do mateřského mléka. (ENGELANDER, LANG, LACY, & CASH, 2010)

Z hlediska dospívajících a jejich plnohodnotného zapojení do výukového procesu lze syndrom závislosti na konopí charakterizovat jako poruchu či ztrátu kontroly nad jeho užíváním, kognitivní a motivační deficity narušující učební procesy a sociální vztahy. Mezi psychická rizika můžeme tedy zařadit poruchy pozornosti, paměti, nedostatek energie k různým činnostem, snížení ambicí, zhoršení komunikačních dovedností, zhoršení regulace emocí apod. Studie ukazují, že přibližně polovina každodenních uživatelů si na konopí vypěstuje závislost. (ENGELANDER, LANG, LACY, & CASH, 2010)

Kanadská studie publikovaná v odborném časopise American Journal of Psychiatry ukazuje, že užívání konopí má na dospívající výraznější nepříznivé dopady oproti užívání alkoholu. (MORIN & kolektiv, 2018) Studie publikovaná v odborném časopise Proceedings of the National Academy of Science dokonce uvádí, že v případě uživatelů, kteří začali konopí (marihuany) intenzivně užívat před svými osmnáctými narozeninami, došlo k měřitelnému poklesu inteligenčního kvocientu, průměrně o osm bodů (rovněž došlo k poklesu jejich kognitivních schopností). Konopí, resp. THC s největší pravděpodobností ovlivňuje zrání mozku (dopaminový systém). (MEIER & kolektiv, 2012) Dlouhodobé užívání konopí může být spouštěčem duševních onemocnění, jako např. toxická psychóza nebo schizofrenie.

Mezi rizika sociální můžeme, stejně jako v případě pravidelného užívání alkoholu, přiřadit nedokončení vzdělání a hrozící sociální vyloučení. Pro ilustraci: dle informací, které se dozvídám při kontaktu (v rámci zaměstnání) od uživatelů marihuany, se cena za jeden gram v průběhu roku 2021 pohybovala kolem 200,- Kč. Množství marihuany v jedné cigaretě (tzv. „jointu“) se potom pohybuje zpravidla okolo 0,3 gramu konopí (marihuany). Množství takových vykouřených „jointů“ je poté různorodé. Setkal jsem se s dospělými uživateli, kteří denně vykouřili více než tři takové „jointy“. Samozřejmě prostý údaj o množství konopí je zavádějící, neboť závisí také na množství účinné látky THC obsažené v marihuaně (rostlinné sušině konopí).

2.3.4 MDMA

Po požití extáze se mohou objevit somatické příznaky, jako jsou poruchy srdečního rytmu, jiná kardiovaskulární onemocnění a další závažná onemocnění (např. postižení jater). V případě požití většího množství MDMA může dojít k těžké intoxikaci končící smrtí. Také hrozí rozvoj serotoninového syndromu (růst tělesné teploty končící bezvědomím, selháváním orgánů až smrtí) či rhabdomyolýzy (rozpadu svalových vláken v důsledku nadměrné fyzické námahy a zvýšené teploty, akutní selhání ledvin s nutností dialýzy). (PÁLENÍČEK, 2010, str. 2) (HOLAJ, JANOTA, & HRADEC, 2005, stránky 45-48)

V rovině psychické může dlouhodobé užívání extáze způsobovat poruchy spánku, imunitních funkcí, úzkostné a depresivní stavy, narušení kognitivní výkonnosti apod. (PÁLENÍČEK, 2010, str. 2)

Nebezpečí užívání MDMA spočívá také v případné kombinaci s alkoholem či jinými drogami. Užívání extáze často souvisí s rizikovým sexuálním chováním (snížení zábran při navazování sexuálních kontaktů), čímž jsou uživatelé vystaveni riziku nákazy přenosných pohlavních chorob.

2.3.5 Metamfetamin

Somatické následky užívání metamfetaminu lze rozdělit na následky vztahující se k formě užívání a na následky somaticky obecné. V případě výše popsaných nejčastějších způsobů aplikace potom metamfetamin při inhalačním užívání zvyšuje riziko poškození plic (nejméně jako tabákové výrobky či konopí). Při „sniffingu“ (intranazální konzumaci) mohou nastat záněty dýchacích cest, případně také perforace nosní přepážky. V případě dlouhodobého intravenózního užívání trpí uživatelé metamfetaminu na abscesy, flegmóny, trombózy, bércové vředy, impetiga, vyrážky a jsou rovněž významně ohroženi přenosnými infekčními onemocněními (hepatitida B/C, HIV apod.). V obecné rovině jsou typickými somatickými následky poškození chrupu, sliznic, hrozící poškození kardiovaskulárního a cévního systému, poškození mozku. V důsledku předávkování reálně hrozí smrt. Dle informací ÚZIS bylo v roce 2019 zjištěno 84 přímých úmrtí v důsledku požití drog, z čehož 12 připadalo na metamfetamin oproti jednomu úmrtí po požití MDMA a jednomu úmrtí v důsledku intoxikace syntetickými kanabinoidy. (Drogová úmrtí a úmrtí pod vlivem drog v roce 2019, 2020) (Poruchy vzniklé užíváním metamfetaminu, 2017)

Somatická rizika také souvisí s možnými příměsemi v krystalické látce metamfetaminu. Tyto vznikly buď při výrobě, či byly k metamfetaminu přimíchány až před jeho distribucí (zbytky kyselin použitých při jeho výrobě, nevhodně zvolené filtrační materiály, kyselina askorbová, omítka apod.)

V oblasti psychické závislosti často nastupují nereálná očekávání týkající se vlastní výkonnosti, objevuje se absence strategie plánování a sebe-motivace, dochází k výpadkům ze školní docházky. Výsledky studií ukazují, že dlouhodobé užívání metamfetaminu způsobuje průnik závislosti a z toho plynoucích následků do všech oblastí života jedince. Může nastat vyčerpání na fyzické i psychické úrovni. Dlouhodobí uživatelé mohou trpět paranoidními bludy. Některá rizika psychická jsou tedy vyložitelná i jako sociální. (Poruchy vzniklé užíváním metamfetaminu, 2017)

Oproti výše uvedeným drogám je užívání metamfetaminu daleko více spojeno se sekundární trestnou činností, resp. sekundární drogovou kriminalitou. To jsou trestné činy, které jiným způsobem souvisejí s užíváním omamných nebo psychotropních látek (např. krádeže, loupeže apod.) (ROUBALOVÁ, 2019, str. 11) (CHMELÍK, 2005, str. 23)

S tímto souvisí cena za jeden gram metamfetaminu, která se dle uživatelů, se kterými jsem se v roce 2021 setkal, pohybovala v rozmezí od 1.500,- Kč až do 2.000,- Kč. Dle množství účinné látky (často kolem 65% čistoty hydrochloridu metamfetaminu) se poté obvyklá injekční dávka může pohybovat v rozmezí od 0,05 až do 0,1 gramu, ale samozřejmě i více.

2.3.6 LSD

Mezi rizika psychická můžeme řadit, v literatuře často zmiňovaný, tzv. „flash back“ (s časovým odstupem opakování stavu již prožitého, v rámci předchozí intoxikace). V případě LSD je rovněž uváděna nevypočitatelnost účinku (ve fyzické i psychické rovině), oproti relativně nízkému riziku vzniku psychické a somatické závislosti. (LIESTER, 2014) V literatuře jsem nezaznamenal významná somatická rizika a stejně tak rizika sociální.

LSD účinkuje již ve velmi malé dávce (50 gamma). V poslední době na toto téma probíhají výzkumy zabývající se účinky dávek od 5 gamma. (NADIA & kolektiv, 2020)

2.4 Možnosti testování žáků na přítomnost návykových látek

S ohledem na nedostatečnou legislativní oporu je testování žáků ze strany určených pedagogických pracovníků (případně školních metodiků prevence) velmi problematické. Pokud k němu už dochází, mělo by mít vždy oporu ve školním řádu a rovněž také proběhnout na základě souhlasu žáka (jeho zákonného zástupce). (ŠEJVL, 2018, str. 34)

V obecné rovině lze k testování žáků přistupovat zejména na základě ust. § 20 odst. 1, písm. d) zák. č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, pokud se jedná o osobu mladší 18 ti let. Případně podle ust. § 20 odst. 1, písm. b) téhož zákona, pokud osoba ohrožuje sebe nebo jinou osobu, majetek nebo veřejný pořádek. V případě nutnosti lze přizvat (věc oznámit) Policii ČR či příslušnou Městskou Policii. Pokud to vyžaduje ochrana zdraví, školské zařízení (odpovědná osoba) musí přivolat Zdravotnickou záchrannou službu. Aktivní spolupráce zákonných zástupců a také Orgánu sociálně právní ochrany dětí je nezbytností. K testování žáka při podezření na jeho ovlivnění návykovými látkami by tedy mělo docházet ve výjimečných případech. (ŠEJVL, 2018, str. 35)

K této problematice byla zpracována v roce 2012 bakalářská práce, přičemž proběhl výzkum na středních školách a středních odborných učilištích v Plzeňském kraji. Z tohoto výzkumu plyne, že 66 % zúčastněných škol neprovádí žádné testování studentů a 7 % škol testuje žáky jen na přítomnost alkoholu. (SOLFRONKOVÁ, 2012)

K testování ve škole a školském zařízení bude prakticky vždy použit orientační test. Podle ust. § 2, písm. m) zák. č. 65/2017 Sb., zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, se rozumí: *„orientačním vyšetřením dechová zkouška nebo vyšetření slin nebo stěru z kůže nebo sliznic, včetně jejich odběru, za účelem zjištění obsahu alkoholu nebo jiné návykové látky v těle...“*.

Ke zjištění přítomnosti alkoholu bude využit některý z volně prodejných a hojně rozšířených elektronických měřících přístrojů či jednorázový alkohol test. Tyto fungují na principu dechové zkoušky. Oproti tomu přítomnost jiných návykových látek - nelegálních drog, lze jednoduše prokázat jednorázovým testem ze slin. Vždy je však třeba počítat s možnou chybovostí testu a případný pozitivní výsledek využít v rámci dalších činností, směřujících k procesu léčby, a nikoliv primárně pro sankcionování žáka.

2.5 Zvláštnosti psychického vývoje v dospívání

Dospívání patří mezi etapu lidského života (stejně tak, jako věk kojenecký, batolecí, předškolní apod.). Dospívání můžeme ještě rozdělit na další dvě pod období, a to pubescenci (11 až 15 let) a adolescenci (15 až 22 let). Žák se při nástupu na střední školu tedy nachází v přelomovém období mezi pubescencí a adolescencí, resp. na počátku adolescence. (ŘÍČAN, 2009, str. 278)

Adolescence znamená vrchol mládí. Toto období je však pro dospívajícího těžké, plné rozporů, krizí a spojené s plným rozvojem genitální sexuality. (ŘÍČAN, 1990, str. 205) Adolescence v sobě zahrnuje rozumový vývoj (dospívání inteligence k formální logice), socializaci (tělesné pohlavní dozrávání, vzpouru proti autoritám) a vývojový úkol - identitu (budování vlastní identity) (ŘÍČAN, 2009, str. 279) Touto oblastí se rovněž zabývá vývojová psychologie.

Jak napsala Anna Freud: „být normální v období dospívání je samo o sobě nenormální“. (FREUD)

Nicméně stanovit to, co je společností bráno jako normální, akceptovatelné, je velmi obtížné. Hranice normy je pohyblivá, mění se v průběhu času, závisí na kultuře (např. Evropská vs. Asijská), sociální skupině apod. (FISCHER, 2014, str. 27). Jevy, které společnost klasifikuje jako nežádoucí, potom nazýváme sociálně patologické jevy.

2.6 Příčiny užívání návykových látek mezi adolescenty (původ sociálně patologických jevů)

Zneužívání návykových látek a závislost na nich představuje významnou zátěž pro společnost a samozřejmě i pro jedince samotného. „Celosvětově platí, že téměř 9 % všech onemocnění vzniká v důsledku zneužívání psychoaktivních látek“. K tomu je třeba připočíst vzájemně propojené další zdravotní, sociální a ekonomické problémy (doprovodná - sekundární kriminalita, značná zátěž pro národní rozpočty států apod.). (FISCHER, 2014, str. 81)

K nejčastějším příčinám užívání drog mezi adolescenty patří biologická a genetická predispozice, sociální faktory (vliv okolí a životního prostředí, přebírání vzorců chování dospělých a postojů rodičů a sociální konformita), psychické faktory (reakce na krize, emoční problémy), zvědavost a také snaha destruovat autority. (BLAŽKOVÁ, 2011, str. 6) (FISCHER, 2014, str. 82)

2.6.1 Biologické a genetické predispozice

Genetická predispozice k závislostem, zejména k alkoholu, byla opakovaně prokázána (případně zmíněna) různými pracemi, např. „Přehledná práce genetiky alkoholismu“ (NOVOTNÝ, 2010), Studie „Brain Networks and Addiction Susceptibility“ (RUSSO, 2011). „Studie dvojčat poskytly odhady dědičné predispozice k alkoholové závislosti na 51 - 65 % v ženské populaci a 48 - 73 % v mužské populaci“. (FISCHER, 2014, str. 88) Byla nalezena souvislost mezi výskytem konkrétní genetické varianty a poruchami chování týkající se nadužívání alkoholu, kouření a drogových závislostí. (FISCHER, 2014, str. 89) (WEST, 2016, str. 58) Osobnostní rysy každého jedince (jeho charakter) jsou také mj. ovlivněny genetickou predispozicí. I ty mohou mít vliv ve vzniku závislosti.

Biologická predispozice je charakterizována průběhem metabolického zpracování návykové látky v organismu (např. způsobení příjemných pocitů a oproti tomu nepocitování obtíží, „kocoviny“). Vzhledem k tomu, u takového jedince, potom může být shledána větší pravděpodobnost častějšího vyššího množství užívání takové návykové látky. (FISCHER, 2014, str. 89)

2.6.2 Sociální faktory

Mezi tyto faktory působící na vznik závislosti na návykových látkách řadíme vliv okolí a přebírání vzorců chování. Pod těmito si můžeme představit vliv rodiny, kamarádů, spolužáků, vrstevníků, pedagogů, obecně tedy osob v okolí jedince, které na něj určitým způsobem, ať už kladně, či negativně, působí. Toto okolí nezahrnuje jenom osoby ve fyzickém kontaktu, ale i osoby působící na sociálních sítích (v médiích) a prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje. Rovněž sem v daleko obecnějším slovy smyslu patří společnost, jako celek (kulturní normy, většinové názory, sociální nerovnost a politická linie státu a jeho složek apod.). (FISCHER, 2014, str. 90)

2.6.3 Psychické faktory

V období dospívání dochází u jedince k hormonálním, psychickým a fyzickým změnám. Tyto mohou být významným zdrojem stresu. Mimo tyto změny jsou dospívající často vystaveni stresorům v rámci studia na škole (prospěch, větší odpovědnost apod.) a stresovým faktorům z okolního prostředí (včetně sociálních sítí). Svou roli také hrají osobnostní rysy a zralost každého jedince.

2.6.4 Zvědavost (experimentování, zábava)

Již v biblickém příběhu o Adamovi a Evě je popsána zvědavost, touha po experimentování. Ta nakonec vedla k jejich vyhnání z ráje, k tomu, že museli od pohodlného života (nápodoba k dospívání) přejít k tvrdé práci, aby přežili. Zvědavost je jedním z důležitých rysů dospívání.

Dle projektu Národního psychedelického výzkumu, který se týkal osob ve věku 15 až 64 let, uvedlo například 90 % dotazovaných, že motivací pro užití MDMA byla zábava (22 % sebe-rozvoj) a v případě konopí (hašiše) uvedlo zábavu 81 % dotazovaných (37 % sebe-rozvoj). (Zaostřeno - Národní psychedelický výzkum 2019 - 2021, 2021)

Pod tuto kapitolu řadím také braní návykových látek z důvodu snahy zahnat nudu.

2.6.5 Snaha destruovat autority

Boj proti autoritám (pedagogům, rodičům apod.) u většiny adolescentů, ať už více, či méně, je bojem věčným. Do tohoto boje se samozřejmě promítá také doba, ve které žijeme, ostrými lokty - bezohledností k úspěchu. Dnešní adolescenti napodobují svět, ve kterém žijí, možná právě proto můžeme vnímat jejich boj proti autoritám o to intenzivněji. (KRAUS, 2006, str. 23)

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Hypotézy a metodika práce

3.1 Hypotézy

Hypotéza 1 - Více než polovina oslovených žáků, za dobu svého dosavadního studia na střední škole, užila návykovou látku.

Hypotéza 2 - Více než polovina oslovených žáků, za dobu svého dosavadního studia na střední škole, užila nelegální drogu.

Hypotéza 3 - Více než polovina oslovených vyučujících řešila v rámci výkonu povolání pedagoga nelegální drogy.

3.2 Metodika

Při zpracování teoretické části bakalářské práce byly prostudovány potřebné zákony, jiné právní normy, literatura a další dostupné zdroje týkající se středního školství, drog legálních a nelegálních, zejména pak látek omamných a psychotropních.

V praktické části bakalářské práce bylo užito metody kvantitativního výzkumu. Údaje pro výzkum byly získány formou anonymního dotazníkového šetření. K tomuto byly vypracovány dva druhy anonymních dotazníků, čímž byla zaručena ochrana osobních údajů. Anonymní výzkum probíhal v období měsíců listopadu a prosince 2021.

První z dotazníků byl zaměřen na žáky střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy. Dotazník obsahoval celkem patnáct otázek. První otázka sloužila k charakteristice zkoumaného souboru (pohlaví). Další otázky byly zaměřeny na návykové látky, zkušenosti žáků a jejich okolí s nimi, včetně jejich vlivu na školní prospěch a případné pravidelné (opakované) užívání těchto látek.

Respondentům z řad žáků byly cestou ředitele předmětné střední školy a následně přes jednotlivé pedagogy (v hodinách informatiky) elektronicky (přes odkaz Google formuláře) distribuovány dotazníky. Celkem bylo vyplněno 404 dotazníků. Z vyplněných dotazníků bylo zjištěno, že 264 žáků (65 %) užilo v průběhu studia na střední škole návykovou látku. Tito odpovídali nejméně na další otázky č. 3 až č. 6. Pokud tyto respondenti odpověděli u otázky č. 6 kladně, odpovídali následně nejméně na otázky č. 7 až 11. Všichni respondenti poté odpovídali na otázky č. 12 až č. 15.

Druhý dotazník byl zaměřen na oslovené pedagogické pracovníky totožné střední školy a na jejich zkušenosti s užíváním návykových látek žáky. Obsahoval celkem devatenáct otázek. První dvě otázky byly zaměřeny na charakteristiku zkoumaného souboru (pohlaví a délku jejich pedagogické praxe). Zbylé otázky se věnovaly tomu, jak celou problematiku pedagogové vnímají, jejich konkrétním zkušenostem s žáky a s konkrétními návykovými látkami.

Respondentům z řad pedagogů byly cestou ředitele předmětné střední školy elektronickou cestou (Google formuláře) distribuovány uvedené dotazníky. Celkem bylo vyplněno 26 dotazníků. Na otázky č. 1 až č. 4, č. 14 a č. 19 odpovídali všichni dotazovaní. Z vyplněných dotazníků bylo zjištěno, že osm pedagogů (30 %) se v rámci svého povolání setkali s žákem viditelně intoxikovaným omamnou nebo psychotropní látkou (otázka č. 4). Tito následně odpovídali na otázky č. 5 až č. 13. Dále bylo z odpovědí všech respondentů zjištěno, že se záchytem nelegálních drog na střední škole se setkali čtyři pedagogové (15 %). Tito odpovídali na otázky č. 15 až č. 18.

4 Výsledky

Ke splnění cílů bakalářské práce a ověření hypotéz bylo použito kvantitativního anonymního dotazníkového šetření. Jako cílový soubor, k ověření hypotézy 1 a hypotézy 2, byli vybráni žáci střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy. Jako cílový soubor, k ověření hypotézy 3, byli vybráni pedagogičtí pracovníci předmětné školy.

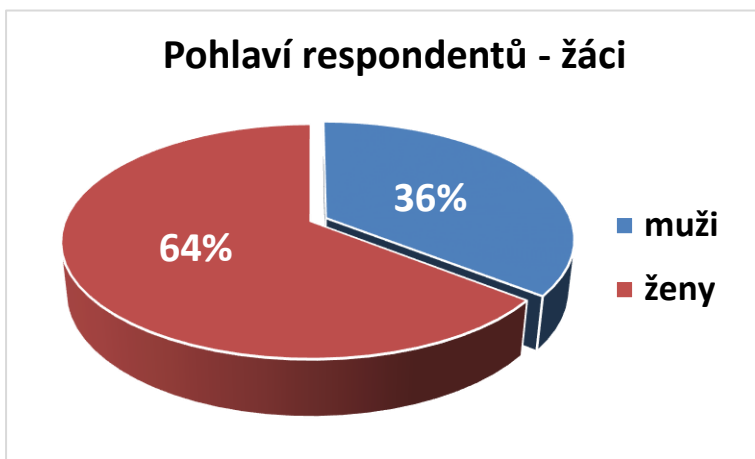
Po kontrole dotazníků bylo použito všech 404 dotazníků od žáků a 26 dotazníků od pedagogických pracovníků. Cíle bakalářské práce byly splněny v praktické části formou dotazníků.

Cílem této kapitoly je, na základě vyplněných dotazníků, vyhodnocení zkušeností žáků a pedagogických pracovníků střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy, s návykovými látkami.

K většině otázek byly vypracovány grafy (tabulky), do kterých byly zaneseny zjištěné výsledky.

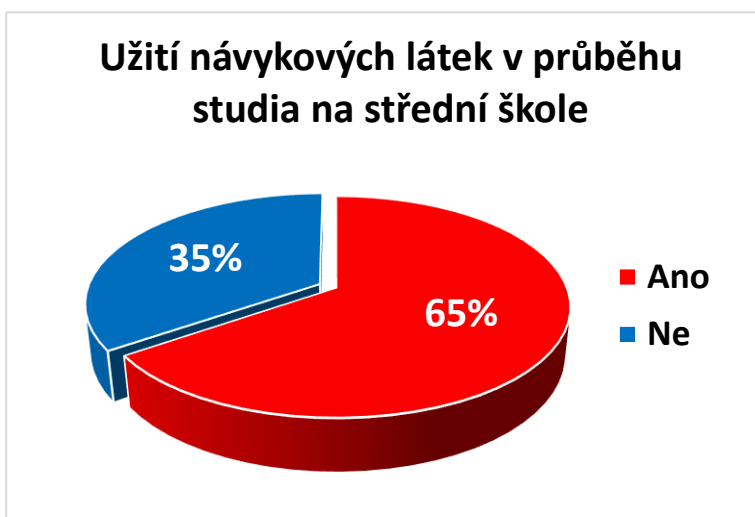
4.1 Dotazník 1 žáci

Otázka č. 1 zjišťovala pohlaví respondentů. Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že dotazník vyplnilo 144 mužů (36 %) a 260 žen (64 %).

Graf 1: vyhodnocení otázky č. 1 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2 zjišťovala, zdali respondenti užíli v průběhu studia na střední škole návykovou látku. Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že 264 respondentů užílo v průběhu studia na střední škole návykovou látku (65 %) oproti 140 respondentům, kteří takovou látku neužili (35 %).

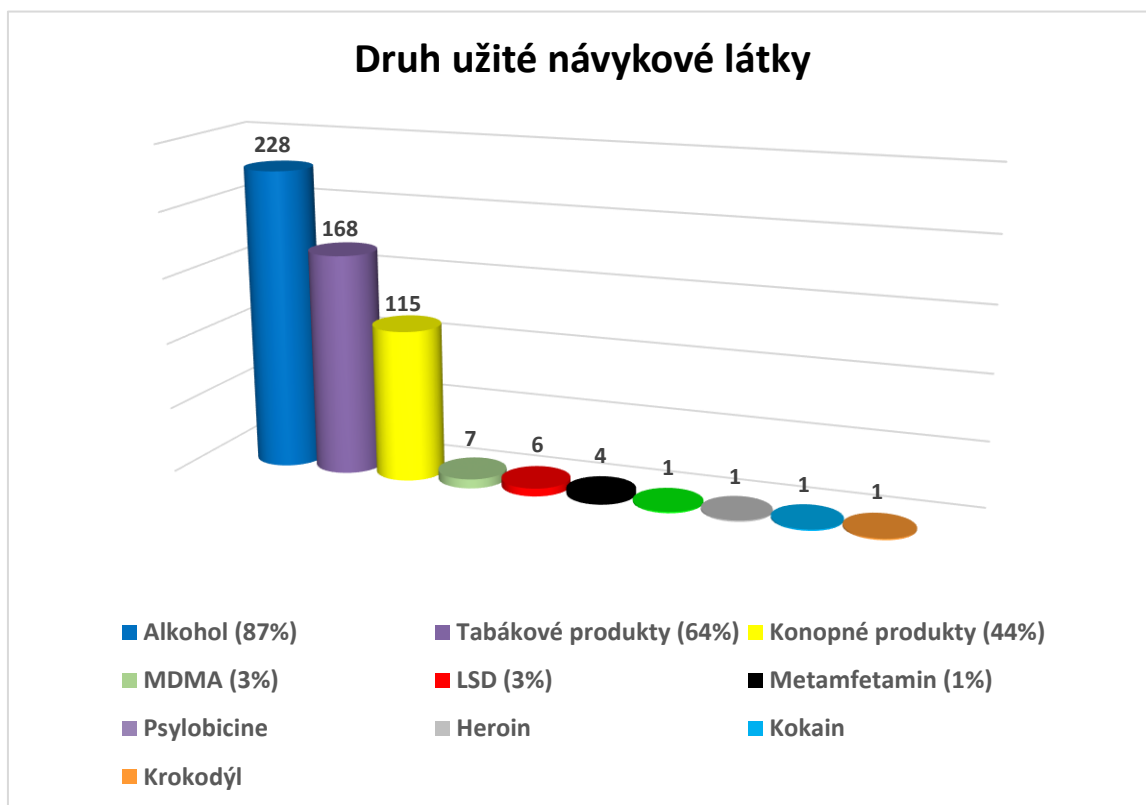

Graf č. 2: vyhodnocení otázky č. 2 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Na základě vyhodnocení pohlaví respondentů bylo zjištěno, že u otázky č. 2 odpovědělo ANO 168 žen (64 % z celkového počtu žen) a 96 mužů (66 % z celkového počtu mužů).

Otázka č. 3 zjišťovala, kde respondenti, kteří odpověděli u otázky č. 2 ANO, takovou látku užili (zpravidla užívají). Respondenti mohli označit více odpovědí. Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že 48 respondentů (18 %) označilo mj. odpověď ve škole a 83 respondentů (31 %) označilo mj. odpověď bezprostředně před začátkem vyučování nebo bezprostředně po jeho konci. Zbylé označené (respondenty uvedené) odpovědi se týkaly jejich volného času (doma, na party, oslavě, o víkendu apod.) případně respondenti neuvedli žádné místo.

Otázka č. 4 zjišťovala, o jakou látku se jednalo, v případě respondentů, kteří u otázky č. 2 odpověděli ANO. Respondenti mohli označit více odpovědí. Celkem 228 těchto respondentů (87 %) označilo odpověď alkohol, 168 respondentů (64 %) potom tabákové produkty (včetně elektronických cigaret), 115 respondentů (44 %) poté konopné produkty. Z dalších předvyplněných možností pak sedm respondentů (3 %) označilo odpověď MDMA (Extáze), šest respondentů (3 %) LSD a čtyři respondenti (1 %) metamfetamin (pervitin). Z odpovědí dopsaných bylo zjištěno, že tři respondenti napsali, jako odpověď Kratom (jeden z nich ještě navíc lysohlávky). Dále byly u třech respondentů zjištěny samostatné odpovědi heroin, kokain a krokodýl.

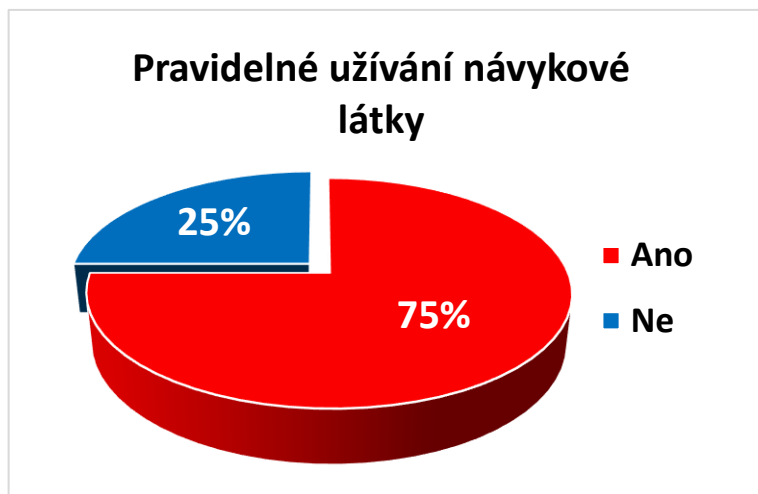

Graf č. 3 vyhodnocení otázky č. 4 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Z vyhodnocení otázky č. 4 bylo dále zjištěno, že 57 respondentů (22 %) uvedlo do dotazníku souběh návykových látek, nejméně alkoholu, tabákových produktů a konopných produktů. Dalších 53 respondentů (20 %) uvedlo do dotazníku souběh nejméně alkoholu a kouření. Užití dalších nelegálních drog, bez současného souběhu s konopnými produkty, byl zjištěn pouze u 3 % odpovídajících.

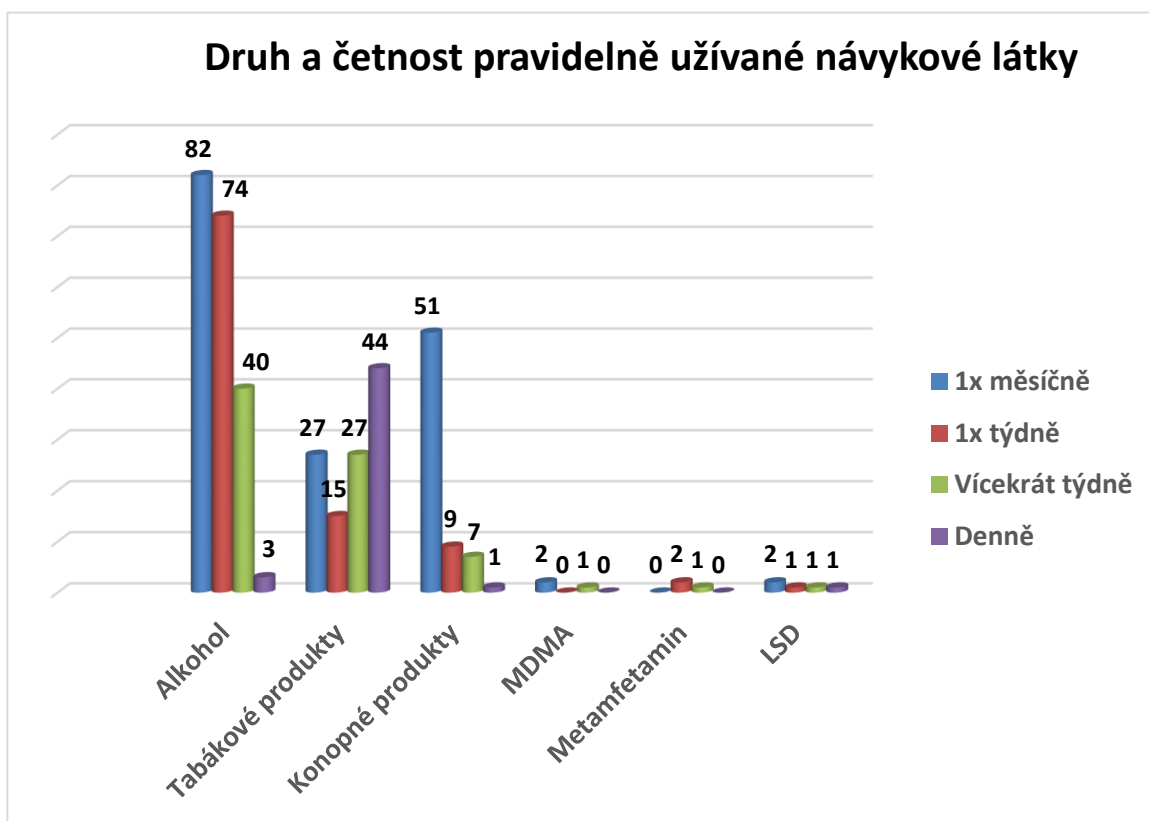
Otázka č. 5 zjišťovala, z jakého důvodu respondenti, kteří odpověděli u otázky č. 2 ANO, užívali (užívají), návykovou (návykové) látku. Respondenti měli možnost se slovně vyjádřit. Na tuto otázku odpověděla pouze část těchto respondentů, celkem 208 z nich. Z těchto odpovědí bylo možno vysledovat důvody užití (ať už jednorázového, či dlouhodobého charakteru). V případě užívání nelegálních drog bylo z odpovědí možno určit, že nejméně 40 respondentů (15 %) tak učinilo (činí) z důvodu zvědavosti, experimentování, zábavy, příp. nudy. Nejméně 11 respondentů (4 %) uvedlo, jako důvod, reakci na krize, emoční problémy a nejméně čtyři respondenti ve svých odpovědích naznačili vliv okolí.

Otázka č. 6 zjišťovala, zdali respondenti, kteří odpověděli u otázky č. 2 ANO, užívají (užívali) takovou návykovou látku pravidelně. Z celkového počtu takových respondentů odpovědělo kladně 198 osob (75 %), z toho 122 žen (47 % z celkového počtu žen) a 76 mužů (53 % z celkového počtu mužů).

Graf č. 4 vyhodnocení otázky č. 6 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 7 zjišťovala, jakou návykovou látku (návykové látky) užívají respondenti, kteří odpověděli u otázky č. 6 ANO a jak často. Respondenti mohli označit více odpovědí. Vyhodnocení otázek bylo zaneseno do níže uvedeného grafu a tabulek. Celkem odpovědělo všech 198 respondentů.

Graf č. 5 vyhodnocení otázky č. 7 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

	Denně	1x týdně	Vícekrát týdně	1x měsíčně
Alkohol	2%	37%	20%	41%
Tabákové produkty	22%	8%	14%	14%
Konopné produkty	1%	4%	4%	26%
MDMA	0%	0%	1%	1%
Metamfetamin	0%	1%	1%	0%
LSD	1%	1%	1%	1%

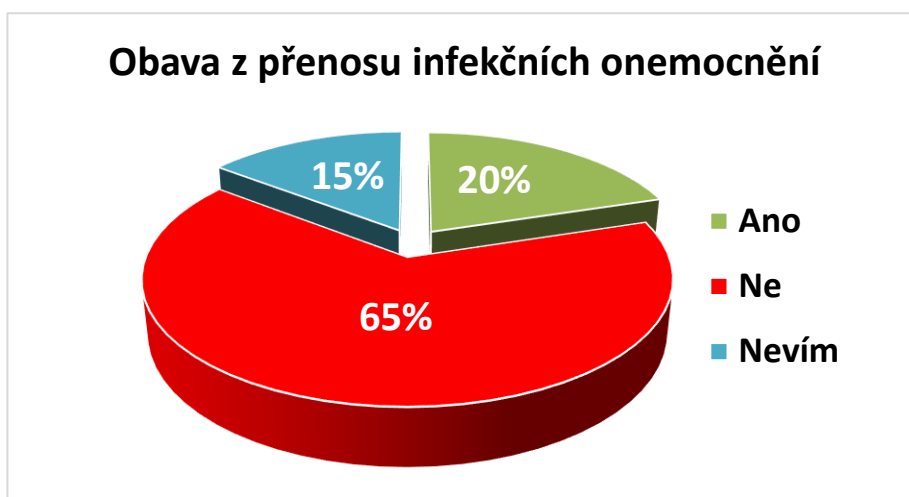
Tabulka č. 1 vyhodnocení otázky č. 7 (žáci, v %), zdroj: vlastní výzkum

ŽENY				MUŽI			
Měsíčně	Týdně	Více x týdně	Denně	Měsíčně	Týdně	Více x týdně	Denně
Alkohol				Alkohol			
35	40	18	1	47	34	22	2
Tabák				Tabák			
21	4	16	25	6	11	11	19
Konopí				Konopí			
24	3	2	0	27	6	5	1
MDMA				MDMA			
2	0	0	0	0	0	1	0
Metamfetamin				Metamfetamin			
0	0	1	0	0	2	0	0
LSD				LSD			
1	0	0	0	1	1	1	1

Tabulka č. 2 vyhodnocení otázky č. 7 (dle pohlaví), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 8 zjišťovala, zdali respondenti, kteří u otázky č. 6 odpověděli ANO, pociťovali po požití takové látky, nějaké fyzické nebo psychické změny. Respondenti měli možnost se slovně vyjádřit. Na tuto otázku odpověděla pouze část těchto respondentů. Z odpovědí 33 respondentů vyplynulo, že v případě užívání konopných produktů (často v kombinaci, příp. při současném pravidelném užívání jiných návykových látek) pociťovali uklidnění (uvolnění), štěstí, zábavu. Pouze dva respondenti uvedli zlepšení soustředění při užívání konopných produktů. Celkem deset respondentů uvedlo v souvislosti s užíváním konopných produktů „NIC“ (tedy explicitně žádné změny). Z jednotlivých odpovědí bylo dále u jednoho respondenta zjištěno, že v jednom případě zažil po užití konopí panickou ataku, další respondent uvedl zhoršení paměti (při současném užívání LSD). Z dalších odpovědí vyplynulo, že jeden respondent uvedl v souvislosti s užíváním konopných produktů úzkosti a deprese (při současném užívání MDMA) a jeden respondent uvedl při užívání MDMA a metamfetaminu zhoršení paměti, udržení pozornosti a současně zlepšení chování.

Otázka č. 9 zjišťovala, zdali se respondenti, kteří u otázky č. 6 odpověděli ANO, obávají rizika přenosu infekčních onemocnění, v souvislosti s užíváním návykových látek (např. HIV, Hepatitida B/C, apod.). Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že z celkového počtu 198 odpovídajících respondentů se tohoto rizika neobává 129 osob (65 %), oproti 40 respondentům (20 %), kteří takovou obavu pocítují. Celkem 29 respondentů (15 %) uvedlo „nevím“.

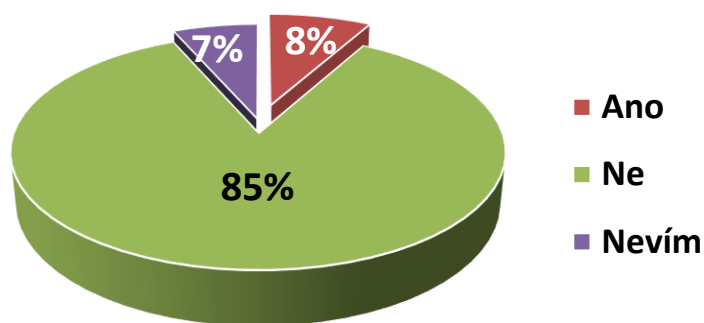
Graf č. 6 vyhodnocení otázky č. 9 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Dále bylo vyhodnocením této otázky zjištěno, že ze tří uživatelů metamfetaminu (viz otázka č. 8), uvedli dva z nich, že se obávají přenosu infekčního onemocnění. Z uživatelů LSD se přenosu obávají všichni tři.

Otázka č. 10 zjišťovala, jakých konkrétních infekčních onemocnění se respondenti, kteří odpověděli u otázky č. 9 ANO, obávají. Respondenti měli možnost slovně se vyjádřit – uvést i vícero onemocnění, přičemž respondenti uvedli celkem 57 odpovědí. Mimo respiračních onemocnění, která jsou rovněž infekční (rýma, kašel, COVID-19) bylo ve 24 odpovědích (42 %) uvedeno HIV a osm respondentů uvedlo mononukleózu. Ve dvou případech respondenti uvedli žloutenku a kapavku.

Otázka č. 11 zjišťovala, zdali respondenti, kteří u otázky č. 6 odpověděli ANO, pocítují v souvislosti s pravidelným užíváním návykových látek zhoršení jejich prospěchu ve škole. Z celkového počtu 198 odpovídajících studentů uvedlo 169 (85 %) odpověď NE, oproti 16 respondentům (8 %), kteří uvedli odpověď ANO. Celkem 13 respondentů (7%) uvedlo odpověď NEVÍM.

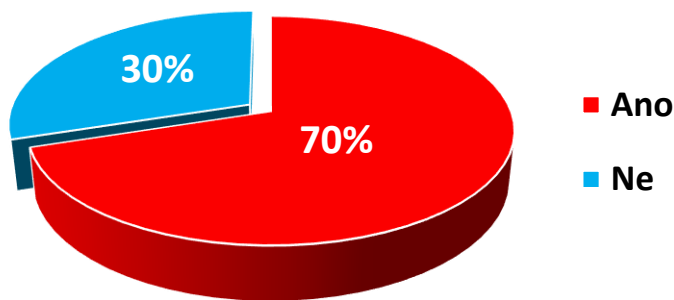
Zhoršení prospěchu ve škole kvůli užívání návykových látek

Graf č. 7 vyhodnocení otázky č. 11 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

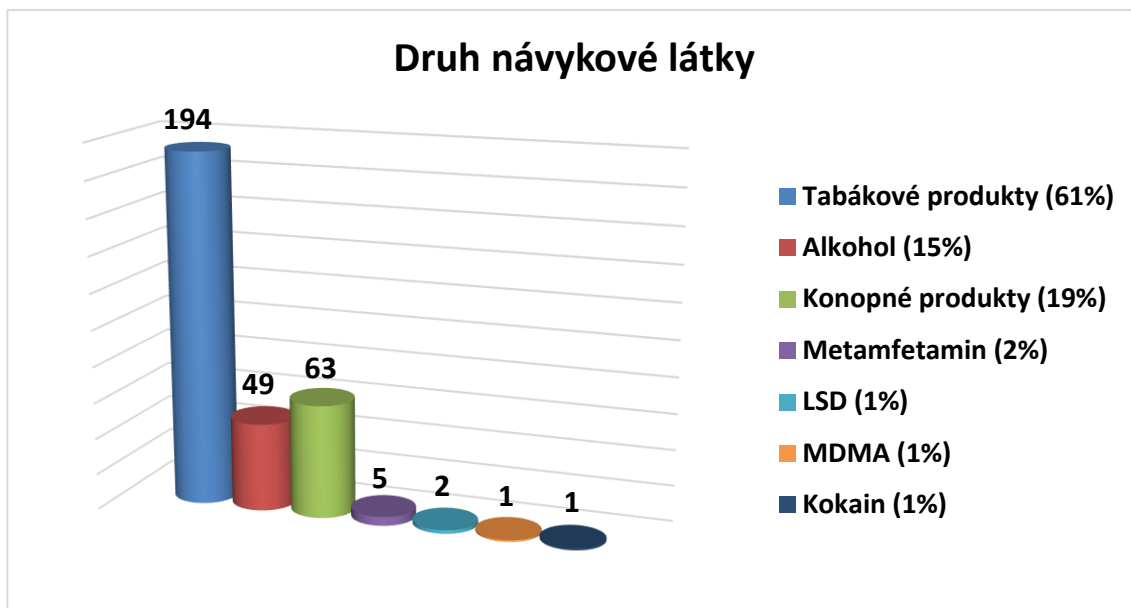
Otázka č. 12 zjišťovala, zdali je respondentům znám nějaký spolužák (spolužáci) z jejich okolí, který je závislý na návykových látkách (dle mínění respondentů). Na tuto otázku odpovědělo všech 404 dotazovaných. Celkem 283 respondentů (70 %) uvedlo odpověď ANO, zatímco 121 respondentů (30 %) o žádném takovém žáku neví.

Povědomost o spolužákovi, který je závislý na návykových látkách

Graf č. 8 vyhodnocení otázky č. 12 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 13 zjišťovala u respondentů, kteří na otázku č. 12 odpověděli kladně, o jakou návykovou látku se u takového žáka jedná. Bylo možno označit více odpovědí. Celkem bylo 315 odpovědí. Respondenti uvedli tabákové výrobky ve 194 odpovědích (61 %). Celkem v 63 případech (19 %) uvedli dotazovaní konopné produkty, oproti alkoholu ve 49 případech (15 %). Metamfetamin uvedli respondenti v pěti případech odpovědí (2 %). Jiné návykové látky (LSD, MDMA a kokain) byly zastoupeny zcela mizivě.

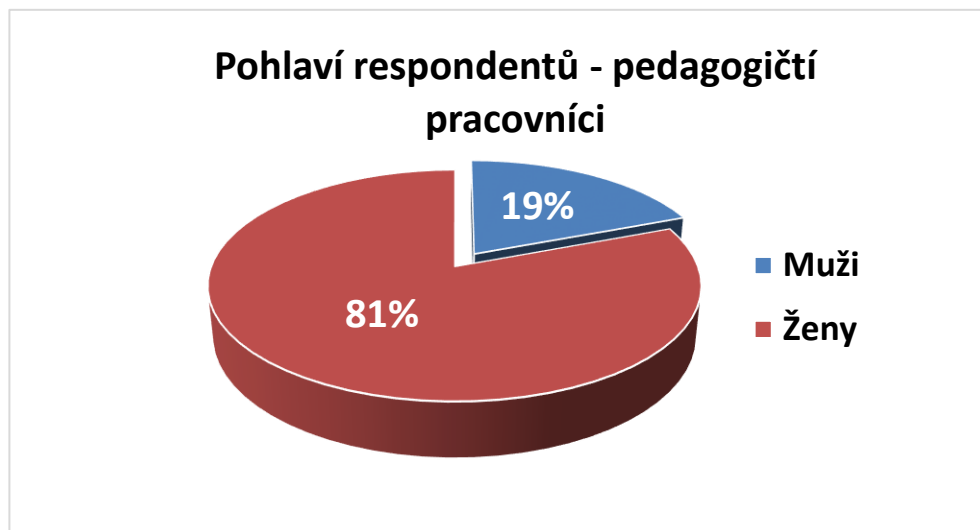
Graf č. 9 vyhodnocení otázky č. 13 (žáci), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14 nabídla respondentům případné doplnění informací k otázce č. 13. Tuto možnost někteří dotazovaní využili. V odpovědích někteří zmiňovali, že jsou to občas opravdu odstrašující příklady; že se takto osoby v jejich okolí snaží unikat od svých problémů, vypustit nahromaděný stres. Rovněž někteří uváděli snahu o to pomoci takovým osobám a přechod takových osob z „lehkých“ na „tvrdé“ drogy. Také bylo několik odpovědí týkající se zhoršení zdraví a životního stylu u závislých. Z důvodu zachování anonymity dotazníku nejsou v této části odpovědi respondentů rozepisovány konkrétně.

V **otázce č. 15** byla respondentům dána možnost na závěr uvést další skutečnosti. Napsat to, k čemu nebyl v dotazníku prostor, co chtějí k tématu sdělit. Mimo vyjádření podpory pro legalizaci konopí (celkem osm respondentů) a jiných zajímavých podnětů mně zaujaly celkem tři odpovědi. V první odpovědi byl vysloven názor, že k uvolnění sama sebe, jsou i jiné prostředky, které jsou nenávykové, než látky návykové. Druhý postřeh se týkal toho, že celému tématu není věnován na ZŠ a SŠ dostatek prostoru, oproti tomu, co by bylo třeba. Třetí odpověď se týkala užívání látky Kratom. Respondent uvedl, že poté, co začal pravidelně užívat Kratom, tak se zlepšil jeho psychický stav, přestal mít deprese. Některé dny Kratom vynechává, aby na něm nebyl závislý. Nicméně jeho užívání bere jako krátkodobé a nechce v něm pokračovat. Odpověď respondenta není zachycena v otázce č. 7, neboť podrobněji neuvedl četnost užívání.

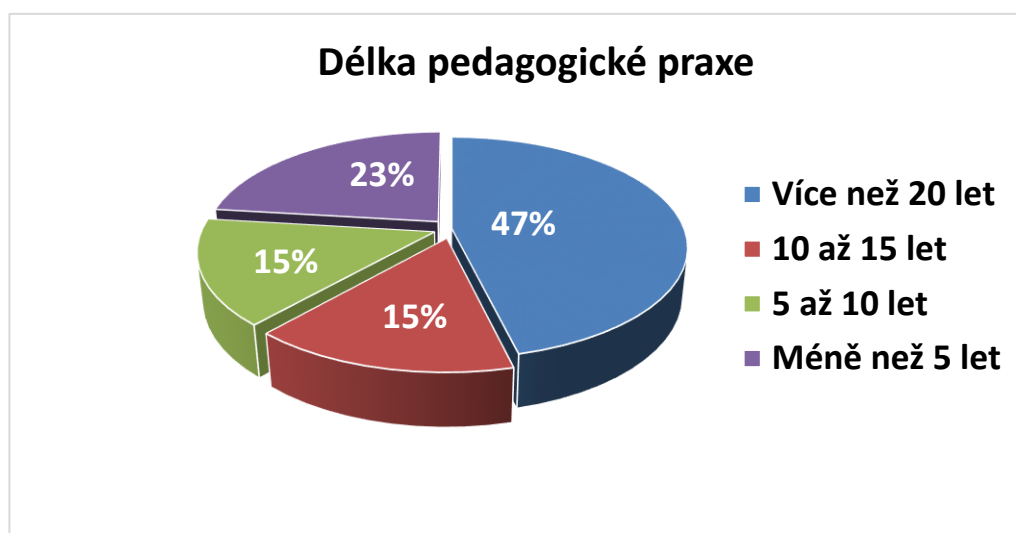
4.2 Dotazník 2 pedagogičtí pracovníci

Otázka č. 1 zjišťovala pohlaví respondentů. Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že dotazník vyplnilo 21 žen (81 %) a pět mužů (19 %).

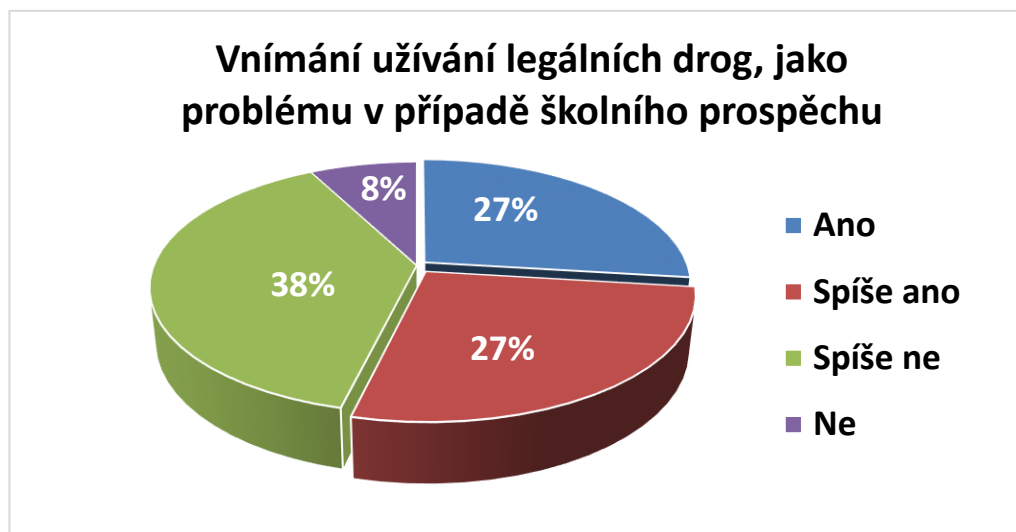
Graf č. 10 vyhodnocení otázky č. 1 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2 zjišťovala délku pedagogické praxe respondentů. Celkem 12 pracovníků má praxi delší než 20 let (47 %), čtyři pracovníci mají délku praxe pět až deset let (15 %) a stejně tak, deset až 15 let (15 %). Šest pracovníků pracuje na pedagogické pozici méně než pět let (23 %).

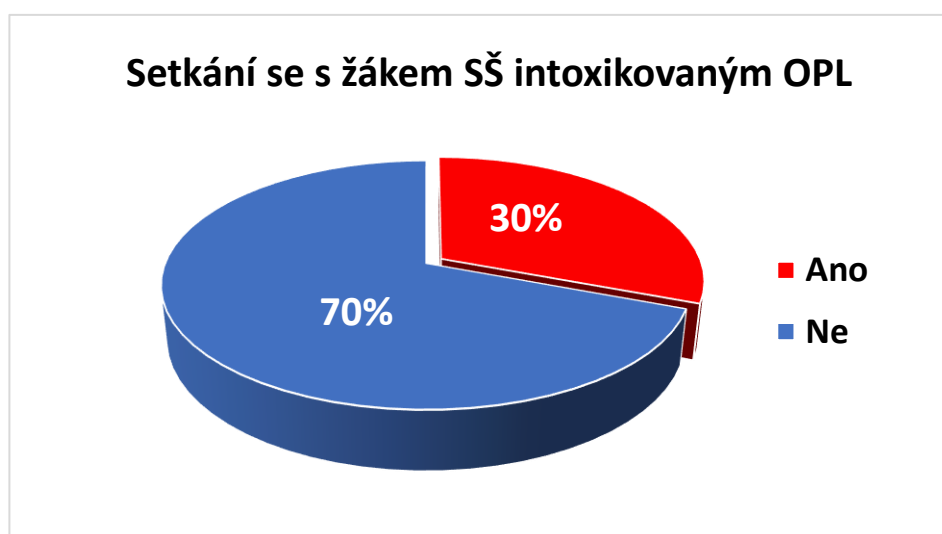
Graf č. 11 vyhodnocení otázky č. 2 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3 zjišťovala, zdali respondenti vnímají užívání legálních drog (tabákové výrobky, alkohol, apod.) žáky střední školy ve 4. ročníku, v kontextu jejich školního prospěchu, jako závažný problém. Z celkového 26 počtu respondentů odpovědělo ANO sedm osob (27 %). Spíše ANO odpovědělo rovněž sedm respondentů (27 %). Odpověď spíše NE zvolilo deset odpovídajících (38 %) a volbu NE uvedli dva respondenti (8 %).

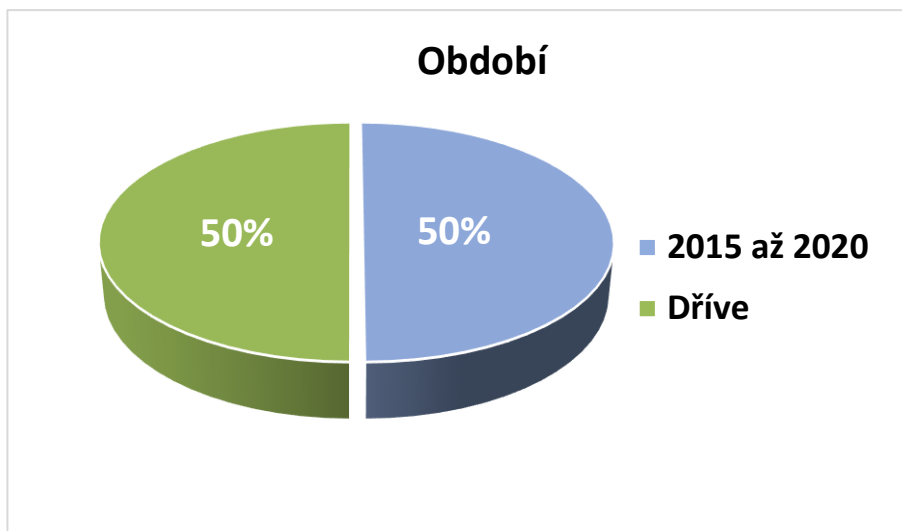
Graf č. 12 vyhodnocení otázky č. 3 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 zjišťovala, zdali se respondenti v rámci svého povolání setkali se žákem SŠ, viditelně intoxikovaným omamnou nebo psychotropní látkou (OPL - nelegální drogou, alkoholem či těkavou látkou). Z celkového počtu respondentů uvedlo odpověď NE 18 respondentů (70 %) a odpověď ANO osm respondentů (30 %).

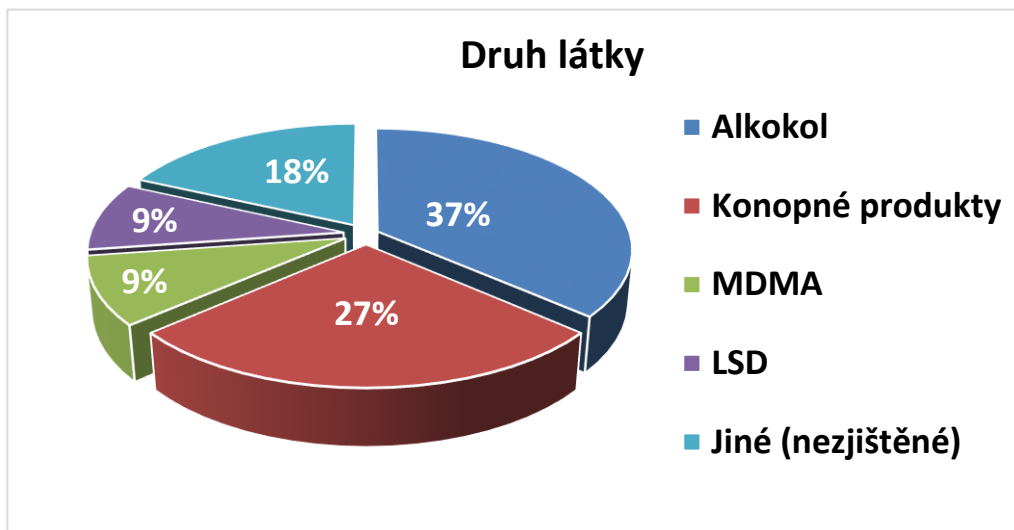
Graf č. 13 vyhodnocení otázky č. 4 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 5 zjišťovala, v jakém období k tomu došlo. Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, celkem osm respondentů. Ze třech možností (v letošním roce, v období let 2015 až 2020 nebo dříve) odpověděli čtyři respondenti (50 %) dříve (před rokem 2015) a čtyři respondenti (50 %) v období let 2015 až 2020.

Graf č. 14 vyhodnocení otázky č. 5 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Na **otázku č. 6** odpovídali respondenti, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, celkem tedy osm respondentů. Otázka se týkala druhu látky, kterou byl takový žák intoxikován (viz otázka 4, dotazník žáci). U této otázky bylo možno označit více odpovědí. Jeden respondent označil možnosti alkohol, konopné produkty a MDMA. Další uvedl konopné produkty a LSD. Tři respondenti označili možnost, alkohol. Další odpovídající v jednom případě uvedl konopné produkty a poslední dva odpovídající uvedli, že konkrétní druh návykové látky nevěděli. Procentuální zastoupení návykových látek je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 15 vyhodnocení otázky č. 6 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 7 zjišťovala, zdali respondenti, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, pozorovali u takového žáka změny chování, případně jaké. Z jedné odpovědi, týkající se konopných produktů, vyplynulo, že k žádným změnám nedošlo, neboť k přistižení žáků došlo po prvním potažení z cigarety. Z další odpovědi týkající se alkoholu bylo zjištěno, že rovněž nebyly pozorovány žádné změny. Odpovědi zbylých jednotlivých respondentů uvádím níže:

- nesoustředěnost, neustálé nutkání k pohybu, špatná artikulace (alkohl, konopné produkty, MDMA),
- výrazně přecitlivělé reakce, zrychlené pohybové reakce, výrazně ztížená komunikativnost (konopné produkty, LSD),
- vysoká absence ve škole, výrazné zhoršení studijního prospěchu, výrazné fyzické změny - boláky v obličeji (látko nezjištěna),
- nesoustředěnost, přehnané chování (alkohl),
- absolutní neschopnost komunikace, bezvládné ležení (látko nezjištěna),
- nesoustředěnost, usínání (alkohl).

Na **otázku č. 8** odpovídali respondenti, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO. Tito se měli vyjádřit k tomu, zdali k takovému žákovi (intoxikovanému OPL), byl přivolán lékař. Z celkových osmi respondentů kladně odpověděli pouze dva (25 %). Bylo to v případě intoxikace alkoholem, konopnými produkty, MDMA a ve druhém případě konopnými produkty a LSD.

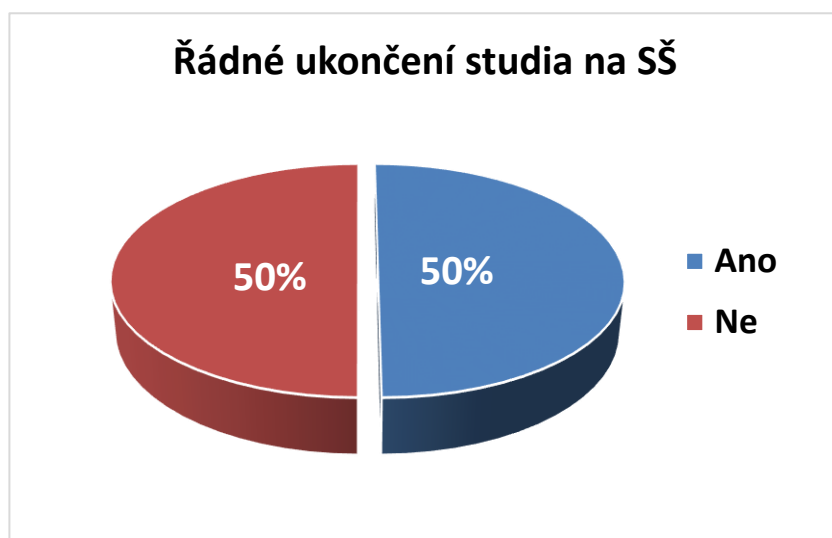
Otázka č. 9 u respondentů, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, zjišťovala, zdali bylo vůči takovému žákovi přijato nějaké výchovné opatření, příp. jaké (zdali nastala změna v rámci studia). Z odpovědí bylo zjištěno, že ve dvou případech nebylo přijato opatření žádné, ve dvou případech dotazovaní nevěděli. Odpovědi zbylých jednotlivých respondentů uvádím níže:

- žák nakonec opustil školu a spáchal sebevraždu,
- hospitalizace, odchod ze školy,
- odchod ze školy,
- ředitelská důtka.

Otázka č. 10 zjišťovala u respondentů, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, jaký byl přístup rodičů – zákonných zástupců k takovému problému. Ve čtyřech případech respondenti uvedli odpověď „nevím“. Odpovědi zbylých jednotlivých respondentů uvádím níže:

- rodiče se snažili situaci řešit, ale neměli to jednoduché,
- žil pouze s jedním z rodičů, který věc bagatelizoval,
- žák byl již dlouho dospělý,
- byli stejní, jako on.

Otázka č. 11 zjišťovala od respondentů, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, zdali takový žák řádně dokončil studium na střední škole. Celkem čtyři respondenti (50 %) uvedli odpověď ANO, oproti čtyřem respondentům (50 %), kteří uvedli odpověď NE.

Graf č. 16 vyhodnocení otázky č. 11 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

V **otázce č. 12** měli respondenti možnost uvést případné další podrobnosti k otázkám č. 8 až č. 11. Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že pouze dva respondenti uvedli podrobnosti, které níže uvádím:

- byl hospitalizován na psychiatrii, kombinované užívání drog spustilo schizofrenii, do školy již nenastoupil,
- velká absence.

Vyhodnocením **otázky č. 13** bylo zjištěno, že respondentům, kteří u otázky č. 4 odpověděli ANO, jsou známy pouze výše uvedené případy žáků intoxikovaných návykovou látkou (jiné nebyly zjištěny).

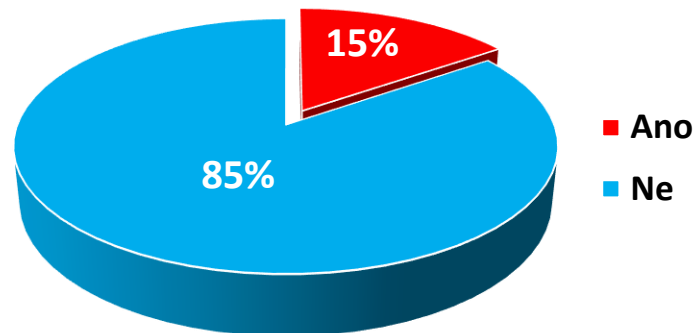
Z důvodů propojení vzájemných souvislostí u otázek č. 6 až č. 12 jsou informace od jednotlivých respondentů souhrnně zkráceně uvedeny níže v tabulce.

Druh látky	Chování	Lékař	Výchovné opatření	Rodiče	Dokončení studia	Další podrobnosti
Alkohol, konopí, MDMA	Nesoustředěnost, neklid, špatná artikulace	Ano	Ukončení studia, sebevražda	Snaha o řešení	Ne	
Konopí, LSD	Přehnané a zrychlené reakce, obtížná komunikace	Ano	Ukončení studia, hospitalizace na psychiatrii	Bagatelizace	Ne	Užívání drog spustilo schizofrenii
Alkohol	Ne	Ne	Ne	Žák dospělý	Ano	
Nezjištěno	Výrazné zhoršení prospěchu, fyzické změny	Ne	Ukončení studia	Nezjištěno	Ne	Výrazná absence docházky
Alkohol	Nesoustředěnost, přehnané chování	Ne	Nezjištěno	Byli stejní, jako on	Ano	Výrazná absence docházky
Konopí	Ne	Ne	Kázeňský postih	Nezjištěno	Ano	
Nezjištěno	Neschopnost komunikace, bezvládnost	Ne	Nezjištěno	Nezjištěno	Ne	
Alkohol	Nesoustředěnost, usínání	Ne	Ne	Nezjištěno	Ano	

Tabulka č. 3 vyhodnocení otázky č. 6 až č. 12 (ped. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14 zjišťovala, zdali se respondenti v rámci svého povolání setkali se záchytem nelegálních drog. Z odpovědí bylo zjištěno, že 22 respondentů (85 %) se s tímto nesetkalo, oproti čtyřem respondentům (15 %), kteří odpověděli ANO.

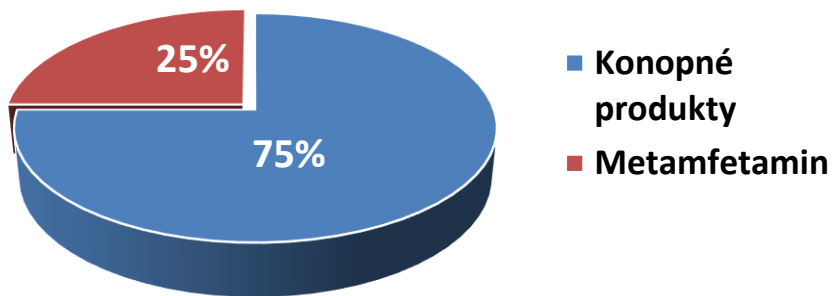
Záchyt nelegálních drog v rámci ped. praxe

Graf č. 17 vyhodnocení otázky č. 14 (ped. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Na **otázku č. 15** odpovídali respondenti, kteří u otázky č. 14 odpověděli ANO, celkem tedy čtyři respondenti, kteří měli uvést, o jakou látku se jednalo. Tři respondenti uvedli konopné produkty (75 %), oproti jednomu respondentovi (25 %), který uvedl metamfetamin.

Druh látky

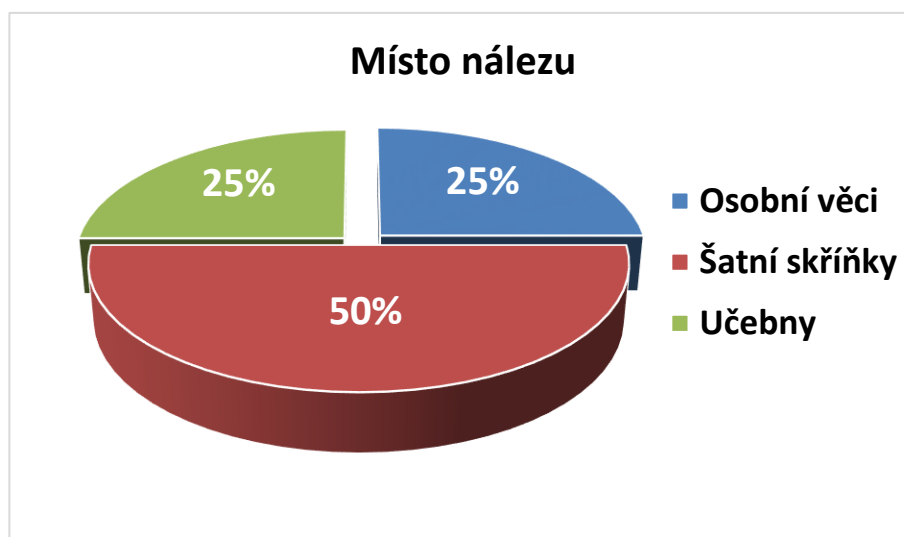

Graf č. 18 vyhodnocení otázky č. 15 (ped. prac.), zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 16 u respondentů, kteří u otázky č. 14 odpověděli ANO, zjišťovala, v jakém období to bylo. Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že ve dvou případech k tomuto došlo v období let 2015 až 2019 a pokaždé po jednom případě v roce 2012 a 2017.

Otázka č. 17 zjišťovala, zdali se jednalo o více případů záchytu nelegálních drog (k otázce č. 14). Pouze jeden respondent uvedl, že šlo o více případů (konopné produkty), a to opakované držení marihuany, která kolovala mezi žáky.

Na **otázku č. 18** odpovídali respondenti, kteří u otázky č. 14 odpověděli ANO. Cílem této otázky bylo zjistit, kde byla taková látka nalezena. Jeden respondent (25 %) uvedl, že v osobních věcech žáka. Dva respondenti (50 %) uvedli v šatních skříňkách a poslední respondent (25 %) uvedl, jako místo nálezu učebnu.

Graf č. 19 vyhodnocení otázky č. 18 (peg. prac.), zdroj: vlastní výzkum

V **otázce č. 19** byla respondentům dána možnost na závěr uvést další skutečnosti, napsat to, k čemu nebyl v dotazníku prostor, co chtějí k tématu sdělit. Tuto možnost využil pouze jeden respondent, který uvedl: „alkohol a tabák přestávají být problémem mezi studenty, spíše se objevovalo užívání měkkých drog“.

5 Diskuze

5.1 Žáci

Pomocí dotazníkového šetření byly prošetřeny zkušenosti žáků střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy s návykovými látkami a nelegálními drogami.

Vyhodnocení otázky č. 1 určilo, že dotazník vyplnilo 144 mužů a 260 žen, což představuje procentuální zastoupení 36 % mužů (žáků) a 64 % žen (žákyň). Jednoznačně tedy ženy dominují.

Cílem otázky č. 2 bylo zjistit, zdali užili žáci v průběhu studia na střední škole návykovou látku. Celkem 65 % žáků uvedlo, že takovou látku užilo (nejméně v jednom případě), z toho bylo 168 žen a 96 mužů. Z celkového počtu žen, které vyplnily dotazník, potom 64 % z nich užilo v průběhu studia na střední škole návykovou látku, oproti 66 % mužů (z jejich celkového počtu), kteří takovou látku užili. Z různých studií, jako např. studie HBSC z roku 2018, ESPAD z roku 2019, apod., vyplývá, že mezi uživateli návykových látek je nižší procentuální zastoupení žen, zejména v případě nelegálních návykových látek. Toto je dáno různými faktory (genetické odlišnosti, odlišná farmakodynamika, farmakokinetika, sociokulturní rozdíly apod.). (AMCHOVÁ, 2015), (Evropská zpráva o drogách 2020, 2020). Nicméně otázka č. 2 zjišťovala užití takové látky, nehledě na intenzitu užívání, tedy také jednorázové užití, právě např. z důvodu zvědavosti (experimentování, zábavy). Mezi oběma pohlavími tedy nebyla prací zjištěna významná statistická odchylka.

Vyhodnocením otázky č. 3 k místu užívání bylo zjištěno, že žádná z odpovědí, kterou respondenti uvedli, není významně převažující. Přesto je zneklidňující, že 21 % respondentů označilo mj. odpověď ve škole, nicméně kupříkladu kouření tabáku (cigaret) na školních záchodech, bylo již za našich mladých let, jakýmsi koloritem.

Cílem otázky č. 4 bylo zjistit, o jakou návykovou látku se v případě otázky č. 2 jednalo. Z odpovědí bylo zjištěno, že jednoznačně převažující látkou je alkohol (87 % odpovědí) následován tabákovými produkty (64 % odpovědí). Podle studie ESPAD z roku 2019, uvedlo 95 % šestnáctiletých zkušenost s alkoholem a 54 % šestnáctiletých zkušenost s kouřením cigaret (+ 13 % zkušenost s kouřením zahříváného tabáku), což odpovídá zjištěným výsledkům v práci, kde jsou zahrnuti žáci od 1. ročníku až po 4. ročník, tedy ve věku zpravidla od 15 do 19 let.

Vyhodnocením otázky č. 4 bylo dále zjištěno, že 44 % respondentů užilo nejméně jednou konopné produkty. Tento výsledek vykazuje vyšší počet oproti posledním studiím, a to i z hlediska dlouhodobého trendu. V roce 2003 uvedlo užití marihuany 44 % studentů, zatímco v letech 2011 až 2019 došlo k postupnému poklesu tohoto trendu, až na 28 %. (Evropská zpráva o drogách 2020, 2020). Zjištěný procentuální výsledek může být způsoben novými trendy na úseku konopných produktů (tzv. CBD konopí apod.) i neustávajícími snahami o legalizaci konopí. Nicméně konopné látky jsou stále jednoznačně převažující drogy mezi nelegálními návykovými látkami. Při porovnání s obdobnou závěrečnou prací z roku 2015, zkoumající situaci na pěti středních školách na území Přerova (kde má 60 % dospívajících, zkušenosti s konopím), byl přesto zjištěn pokles osob se zkušeností s konopnými produkty. (HANUŠOVÁ, 2015) Dle výsledků šetření rizikového chování žáků z roku 2017, mj. na pražských středních školách, dochází ke skokovému nárůstu žáků se zkušeností s kouřením marihuany při jejich přechodu ze školy základní na školu střední (z 11 % na 29 %). Na střední škole ve třetím ročníku tuto zkušenost udává už 47 %. Tato data tedy korespondují se skutečnostmi zjištěnými v rámci této práce. (LÍBAL, 2017)

Ostatní návykové látky zjištěné z dotazníků, tedy MDMA, LSD, metamfetamin, kokain i v teoretické části práce dosud nezmiňované lysohlávky (tedy houby s halucinogenním účinkem), odpovídají svým procentuálním zastoupením mezi respondenty již zmiňované studii ESPAD 2019. V případě zjištěných látek Kratom a krokodýl (resp. desomorfin - syntetický opioid, psychoaktivní droga, významně rozšířený v Rusku) nebyl zjištěn dostatek relevantních dat k širšímu porovnání. Vzhledem k tomu, že otázka č. 4 zjišťovala užití návykové látky nejméně jednou, nelze z vyhodnoceného souběhu návykových látek samostatně usuzovat na jiný, hlubší význam.

Otázka č. 5 zjišťovala, z jakého důvodu užíli respondenti návykovou látku. Z odpovědí vyplynulo, že nejméně 40 respondentů tak v případě nelegálních návykových látek učinilo z důvodu zvědavosti (experimentování, zábavy, nudy). Oproti dalším vysledovatelným odpovědím (11 respondentů reakce na krize, emoční problémy a čtyři respondenti vlivem okolí) je to jednoznačně převažující důvod užití nelegální návykové látky. Z tohoto lze usuzovat na neutuchající výraznou atraktivitu drog mezi mládeží.

Vyhodnocením otázky č. 6 bylo zjištěno, že 75 % respondentů, kteří u otázky č. 2 odpověděli kladně, užívá (užívalo) takovou návykovou látku pravidelně. Tedy poměrně významný procentuální podíl pravidelných uživatelů návykových látek. Celkem se jedná o 198 respondentů, stejně jako u otázky č. 4 nebylo zjištěno významného rozdílu mezi pohlavími (47 % žen a 53 % mužů z jejich celkového počtu).

Otázka č. 7 zjišťovala, o jakou návykovou látku se vzhledem k otázce č. 6 jedná a jakou mají respondenti četnost jejího (jejich) užívání. V případě denního užívání návykových látek jednoznačně dominují tabákové výrobky, a to celkem u 22 % respondentů. Z celkového počtu všech respondentů, kteří vyplnili dotazník, tedy 11 % denně užívá tabákové výrobky (6 % žen a 5 % mužů). Tato data korespondují se studií HBSC z roku 2018 a ESPAD z roku 2019. (MRAVČÍK, 2020) Potvrzuje se přinejmenším stagnující počet uživatelů tabákových výrobků mezi mládeží.

V případě opakovaného užívání návykových v rámci jednoho týdne už však převažují odpovědi týkající se alkoholu (20 %), přičemž užívání tabákových výrobků je druhé v pořadí (14 %). Z celkového počtu respondentů, kteří vyplnili dotazník, se alkohol užívaný vícekrát týdně, týká 10 % odpovídajících (4 % ženy, 6 % muži). Dle již zmiňované studie ESPAD z roku 2019, kde bylo zkoumáno užívání alkoholu mezi 16letými studenty konzumovalo tento 6x v posledních 30 dnech celkem 17 % chlapců a 13 % dívek (celkem 15 % dotazovaných). Data zjištěná v rámci této práce tedy rovněž se studií ESPAD korespondují, neboť je třeba zohlednit věk respondentů v této práci, tedy zpravidla 15 až 19 let. Užívání alkoholu rovněž dominuje v případě požívání 1x týdně, celkově 37 % kladných odpovědí (18 % uživatelů z celkového počtu respondentů).

Výrazný nárůst užívání konopí je v případě jeho užití ze strany respondentů 1x měsíčně. Celkem se jedná o 13 % všech respondentů, kteří vyplnili dotazník (26 % respondentů, kteří u otázky č. 6 odpověděli ANO). V této intenzitě užívání mírně převažují muži (53 %). V odpovědích u ostatních možností se jedná maximálně o jednotky procent. Dle výše uvedené závěrečné práce (HANUŠOVÁ, 2015), kde jednou měsíčně užívalo marihuanu 5 % dotazovaných (z celkového počtu 257 osob) jde o výrazný nárůst, který může nicméně souviset s již výše zmíněnými novými trendy na úseku konopných produktů. V případě užívání MDMA, LSD i metamfetaminu nebyla z dotazníků zjištěna výrazná procentuální zastoupení, jedná se maximálně o jednotky případů, přičemž tato data korespondují s výše uvedenou studií ESPAD z roku 2019.

Otázka č. 8 zjišťovala, jaké změny (ať už fyzické či psychické) pociťovali uživatelé návykových látek. Většina zjištění u jednotlivých návykových látek koresponduje s účinky těchto látek uvedenými v teoretické části této práce a s výsledky citovaných studií.

Vyhodnocením otázky č. 9 bylo zjištěno, že se 20 % respondentů (z celkového počtu 198 odpovídajících) obává přenosu infekčních onemocnění v souvislosti s užíváním návykových látek. Toto riziko je úměrné druhu a způsobu užití návykové látky (velmi riziková je např. nitrožilní aplikace metamfetaminu i jiných drog). Nicméně nezanedbatelné je také riziko spočívající v sociálním prostředí a sociálních kontaktech, které plynou z užívání návykových látek, zejména nelegálních drog. Kupříkladu ze třech uživatelů metamfetaminu se dva tohoto rizika obávají, u MDMA poté všichni. Celkem 29 odpovídajících uvedlo možnost neví.

Otázka č. 10 zjišťovala, jakých konkrétních onemocnění se uživatelé návykových látek obávají. Z celkem 57 odpovědí bylo zjištěno významné procento odpovědí - HIV (42 % odpovídajících) a mononukleóza (14 % odpovídajících). Obava z HIV je rozhodně na místě. Dle Státního zdravotnického ústavu byl v roce 2020 výskyt HIV u 2,35 případu na 100.000 obyvatel. (MALÝ, 2020) Oproti tomu kapavku a žloutenku uvedli respondenti pouze ve dvou případech. Poměrně vysoké množství odpovědí se s ohledem na probíhající pandemii COVID-19 týkalo tohoto onemocnění. Toto je sice infekční, souvisí se sociálními kontakty, nicméně však zasahuje společnost, jako celek, nikoliv pouze vybrané skupiny osob, například drogově závislé.

Otázka č. 11 zjišťovala, zdali respondenti, kteří užili (užívají) návykové látky pociťují zhoršení školního prospěchu. Z celkového počtu 198 odpovídajících uvedlo 169 (85 %) negativní odpověď. Celkem 13 respondentů (7 %) uvedlo odpověď nevím. Kladnou odpověď tedy uvedlo 16 respondentů (8 %). Z těchto kladných odpovědí, ve spojení s otázkou č. 8, na kterou odpověděli jenom někteří respondenti, bylo zjištěno, že z uživatelů metamfetaminu uvedl jeden zhoršení udržení pozornosti, paměti a druhý úzkosti, deprese a problémy se spánkem. Z uživatelů konopí (při současném užívání tabákových výrobků a alkoholu) byly zjištěny odpovědi: silnější emoce; zhoršení paměti; pocit štěstí a žádné starosti; změna nálad. Tyto odpovědi korespondují jak s vyhodnocením otázky č. 8, tak rovněž s účinky jednotlivých návykových látek. V podstatě všechny výše popsané účinky mohou v důsledku skutečně způsobit zhoršení školního prospěchu. Dlouhodobé užívání (nadužívání) návykových látek rovněž devastuje lidský organismus a v důsledku se rovněž projevuje zhoršením školních (pracovních) výsledků.

Vyhodnocením otázky č. 12 bylo zjištěno, že 70 % (283 osob) z celkového počtu 404 respondentů zná ve svém okolí spolužáka, který je dle jejich mínění závislý na návykových látkách. Sice se jedná o subjektivní hodnocení respondentů, přesto jde o velmi vysoké číslo. Nicméně s přihlédnutím k výsledkům v otázce č. 6 (kde 75 % respondentů uvedlo, že pravidelně užívá návykové látky) je takový počet celkem dobře vysvětlitelný. Je však otázkou, co si každý jednotlivý žák představí pod pojmem závislost. Toto však nebylo předmětem dotazníku.

Otázka č. 13 zjišťovala, o jaký druh návykové látky se jedná (vzhledem k otázce č. 12). Zcela jednoznačně v odpovědích dominují tabákové produkty (61 %). Na druhém místě jsou poté konopné produkty (19 %). Takováto povědomost respondentů může být způsobena tím, že tyto závislosti bývají viditelné (vidí spolužáka pravidelně například kouřit). I tak uvedená zjištění nejsou v hrubém rozporu s celkovými statistikami z výše uvedených studií.

V otázce č. 14 byla respondentům dána možnost k doplnění otázky č. 13. Zjištěné odpovědi zpravidla korespondují s příčinami a následky užívání návykových látek uvedenými v teoretické části této práce.

K vyhodnocení otázky č. 15 je třeba poznamenat, že byly zjištěny tendence (snaha) některých respondentů z řad žáků směřující k legalizaci konopí. Nicméně v dotazníku nebyl věnován bližší prostor k tématu legalizace, a proto z těchto krátkých odpovědí nelze usuzovat, jakou mají respondenti představu a povědomost. Jedna z odpovědí týkající se nedostatku věnování pozornosti tomuto tématu na ZŠ a SŠ bude určitě námětem k diskusi v rámci školského prostoru.

5.2 Pedagogičtí pracovníci

Pomocí dotazníkového šetření byly prošetřeny zkušenosti pedagogických pracovníků střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy s nelegálními drogami.

Vyhodnocení otázky č. 1 určilo, že dotazník vyplnilo celkem 26 pedagogů, z toho 21 žen (81 %) a pět mužů (19 %). Stejně tedy jako v případě dotazníků vyplněných žáky, dominují ženy.

Z otázky č. 2 bylo zjištěno, že téměř polovina dotazovaných má délku praxe delší než 20 let, tedy u nich lze již předpokládat zkušenosti, i s návykovými látkami u žáků. Oproti tomu praxi kratší než pět let uvedlo 23 % dotazovaných (šest pedagogů).

Vyhodnocením otázky č. 3 bylo zjištěno, že jako závažný problém jednoznačně vnímá užívání legálních drog žáky SŠ, jako problému v případě školního prospěchu, celkem 27 % pedagogů (sedm osob). Odpověď spíše ano uvedlo rovněž 27 % dotazovaných. Celkem tedy kladně odpověděla nadpoloviční většina dotazovaných.

Z otázky č. 4 bylo zjištěno, že 30 % dotazovaných (osm respondentů) se setkalo v rámci výkonu pedagogické činnosti s žákem viditelně intoxikovaným nelegální drogou, případně alkoholem. Ve spojení s otázkou č. 5 bylo zjištěno, že u poloviny takto odpovídajících (čtyři respondenti) tomu bylo v období let 2015 až 2020. Tento procentuální výsledek považují za vysoký, nicméně fakticky odpovídající skutečné situaci na úseku mládeže a návykových látek. Neuvedení kladných odpovědí týkající se letošního roku (2021) může být způsobeno opatřeními ohledně COVID-19 a opakovaně realizovanou distanční výukou.

Vyhodnocením otázky č. 6 bylo zjištěno, že nejčastější intoxikující látkou byl alkohol, následovaný konopnými produkty. Z „tvrdých drog“ se jednalo o dvě látky, a to MDMA a LSD. Zjištěné výsledky v zásadě korespondují se zjištěními od žáků, jakož i s výše citovanými studiemi.

Otázka č. 7 zjišťovala, zdali, případně jaké změny, pozorovali pedagogové u takového intoxikovaného žáka. Vyhodnocením celkem čtyř odpovědí, u kterých byla uvedena konkrétní návyková látka, byl zjištěn soulad s účinky takových látek, jak je uvedeno v teoretické části této práce. V případě jedné odpovědi týkající se mj. boláků v obličeji, by se mohlo jednat o metamfetamin, neboť jak výše uvedeno tento způsobuje rovněž, při dlouhodobém užívání, abscesy (dutiny v těle vyplněné hnisem).

Vyhodnocením otázky č. 8 bylo zjištěno, že „pouze“ ve dvou případech (z celkových osmi), byl k takovému žákovi přivolán lékař, a to v jednom případě mj. při intoxikaci MDMA a ve druhém mj. LSD, v obou případech při současné intoxikaci dalšími návykovými látkami. V případě MDMA, jak je uvedeno v teoretické části této práce, spočívá riziko v kombinaci s jinými návykovými látkami. U LSD je problematická nevypočitatelnost jejího účinku, jak výše v práci uvedeno. V obou případech se tedy jednalo o „tvrdé“ drogy.

Z otázky č. 9 bylo zjištěno, že nejméně v polovině případů (z celkových osmi) bylo vůči intoxikovanému žákovi přijato výchovné opatření, resp. nastala změna v rámci studia. Ve třech případech mj. žák ukončil studium, v jednom případě mu byla udělena důtka ředitele školy. V dalších dvou případech odpovídající nevěděli. Z odpovědí lze usuzovat, že se nejednalo o intoxikaci v důsledku jednorázového užití návykové látky, ale že tito žáci měli problémy s drogami v delším časovém horizontu. Ukončení studia mohlo u žáků nastat nejen vlivem rozhodnutí školy, ale i samotným rozhodnutím žáka, rodičů, či jejich kombinací.

Vyhodnocení otázky č. 10 určilo, že pouze čtyřem respondentům (z celkových osmi) je znám přístup rodičů (zákonných zástupců) intoxikovaného žáka. Tři z odpovědí respondentů v podstatě zjednodušeně charakterizují možné přístupy rodičů.

První přístup spočívá ve snaze rodičů nastalou situaci řešit (ať už vlastními silami, či ve spolupráci s pomocnými organizacemi a institucemi). Jak uvedl jeden respondent, rodiče se snažili situaci řešit, ale neměli to jednoduché. Pokud jsou rodiče nuceni řešit závislost svého dítěte na návykových látkách, zpravidla nejde jen o samotnou závislost, ale o zásah do prakticky všech oblastí života rodiny a žáka (zdravotní důsledky, sociální důsledky apod.).

Druhý přístup spočívá v bagatelizaci celého problému. V popisovaném případě bylo vše umocněno neúplnou domácností (žil pouze s jedním z rodičů). Záměrné zlehčování závislosti na návykových látkách, už z logiky věci, nemůže nic vyřešit, pouze celý problém ještě prohloubit.

Třetí přístup značí stejný problém se závislostí na návykových látkách, jak u žáka, tak u rodičů. Jak výše uvedeno příčinami užívání návykových látek mohou být biologické predispozice a vliv okolí – přebírání vzorců chování. V tomto případě se musí do věci aktivně (represivně) vložit instituce státu.

Z otázky č. 11, ve spojení s otázkou č. 12 (ale i s výše uvedenými otázkami), bylo zjištěno, že pouze polovina z celkových osmi intoxikovaných žáků řádně ukončila studium. Z dotazníků zpracovaných v rámci této práce jednoznačně plyne, že užívání návykových látek, zejména „tvrdých“ drog je jednou z příčin nedokončení vzdělání.

Vyhodnocením otázky č. 13 bylo zjištěno, že respondentům, kteří se setkali s žákem intoxikovaným návykovými látkami, nejsou známy, (nesetkali se) jiné případy.

Z otázky č. 14 bylo zjištěno, že čtyři respondenti (z celkových 26) se setkali, se záchytem nelegálních drog v rámci pedagogické praxe. Záměrně bylo v této otázce uvedeno „nelegálních“ drog, a to z důvodu selekce zejména tabákových výrobků, kterých se mezi mládeží nachází poměrně veliké množství, jak ostatně plyne z dotazníků žáků.

Vyhodnocením otázky č. 15 bylo k otázce č. 14 zjištěno, že se ve třech případech jednalo o konopné produkty a v jednom o metamfetamin. Zastoupení nelegálních drog zjištěných v rámci této otázky v podstatě koresponduje s procentuálním zastoupením nelegálních drog zjištěným z dotazníků žáků.

Další otázky č. 16 až č. 18 zjišťovaly podrobnosti k těmto záchytům. Mezi lety 2015 až 2019 došlo ke dvěma záchytům, zbylé dva jsou staršího data. Pouze v jednom případě se jednalo o opakovaný záchyt, a to opakované držení marihuany (kolovala mezi žáky). Návykové látky byly nalezeny zpravidla v šatních skříňkách. Z odpovědí nebyly tedy zjištěny nějaké nové, zásadní skutečnosti. Stejně, jako u otázky č. 4, mohla být absence záchytu po roce 2019 způsobena pandemií COVID-19.

Z otázky č. 19, kde mohli pedagogové na závěr dotazníku uvést libovolné skutečnosti, bylo zjištěno, že pouze jeden respondent tuto možnost využil, kdy uvedl: „alkohol a tabák přestávají být problémem mezi studenty, spíše se objevovalo užívání měkkých drog“. Nicméně tento respondent v dotazníku uvedl období před rokem 2015 (otázky č. 16 až č. 18). Výše uváděná studie ESPAD z roku 2015 nicméně potvrzuje postupný pokles užívání konopných látek v populaci šestnáctiletých od roku 2007.

5.3 Vyhodnocení hypotéz

V souvislosti s bakalářskou prací byly stanoveny tři hypotézy:

Hypotéza 1 - Více než polovina oslovených žáků, za dobu svého dosavadního studia na střední škole, užila návykovou látku.

Hypotéza 2 - Více než polovina oslovených žáků, za dobu svého dosavadního studia na střední škole, užila nelegální drogu.

Hypotéza 3 - Více než polovina oslovených vyučujících řešila v rámci výkonu povolání pedagoga nelegální drogy.

Vzhledem k výsledkům dotazníkového šetření, byla bakalářskou prací hypotéza 1 potvrzena. Celkem 65 % dotazovaných žáků uvedlo, že takovou látku užili. Z legálních drog byl nejvýznamněji zastoupen alkohol (87 % respondentů). Tabákové produkty užilo 64 % dotazovaných. Z nelegálních drog byly nejvýznamněji zastoupeny konopné produkty (44 % dotazovaných). Z „tvrdých“ drog LSD a MDMA (v obou případech 3 % dotazovaných).

Hypotéza 2 byla dotazníkovým šetřením vyvrácena a to otázkou č. 4 (dotazník žáci), kde nelegální návykovou látku nejméně v jednom případě, byť i v jejich celkovém procentuálním součtu (při zohlednění případného souběhu více nelegálních drog u respondentů), užila méně než polovina dotazovaných (celkem 47 %). Závěry zjištěné k hypotéze 2 rovněž korespondují s otázkou č. 13 (dotazník žáci), kde nelegální drogy tvoří, v celkovém procentuálním součtu, necelou polovinu odpovědí.

Hypotéza 3 byla dotazníkovým šetřením vyvrácena. S žákem viditelně intoxikovaným omamnou nebo psychotropní látkou (i alkoholem) se setkalo 30 % dotazovaných pedagogů. Se samotným záchytem drogy v rámci výkonu pedagogické činnosti se setkalo 15 % respondentů. Dalšími otázkami bylo zjištěno, že 50 % viditelně intoxikovaných žáků studium na střední škole nedokončilo, přičemž ve škole zachycené nelegální drogy tvořily ze 75 % konopné produkty.

Závěr

Na základě výsledků diskuze a zhodnocení hypotéz bakalářské práce jsem dospěl k závěru, že více než polovina oslovených žáků střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy, užíla v průběhu studia na střední škole návykovou látku. Z legálních drog se jednalo nejčastěji o alkohol. Z těchto žáků méně než polovina užíla, v souvislosti se studiem na střední škole, nelegální drogu. Z těchto drog se jednalo nejčastěji o konopné produkty.

V případě pedagogických pracovníků na předmětné střední škole méně než polovina z nich, řešila v rámci výkonu povolání pedagoga, nelegální drogy.

Cíle práce: prošetřit, na jedné konkrétní střední škole, dosavadní zkušenosti žáků střední školy s drogami, zejména omamnými a psychotropními látkami a stejně tak prošetřit zkušenosti vyučujících na předmětné škole s nelegálními drogami, byly splněny formou dotazníků.

Alarmující je nicméně zjištění, že 44 % žáků užílo nejméně v jednom případě konopné produkty (13 % žáků potom pravidelně jedenkrát měsíčně). Dosud provedené studie v rámci Evropy, ukazovaly dlouhodobý trend poklesu tohoto užívání (v roce 2019 celkem 28 %). Nicméně i jiné studie ze středních škol na území ČR ukázaly, že čeští žáci jsou v případě užívání konopí nad celoevropským průměrem. Výsledek zjištěný v rámci této práce může být negativně ovlivněn také novými trendy na úseku konopných produktů (zejména tzv. CBD konopí). Procentuální zastoupení ostatních zjištěných nelegálních drog nevybočuje z průměru. Nejčastějším důvodem užití návykových látek byla zvědavost.

Nejméně pro odbornou společnost by mělo být rovněž varováním, že 70 % žáků (283 osob) zná ve svém okolí spolužáka, který je dle nich závislý na návykových látkách. Byť se jedná o „pouhé“ subjektivní hodnocení, je toto množství alarmující a ukazuje, jakým problémem jsou návykové látky pro společnost.

Odpovědi pedagogických pracovníků jasně ukázaly, jak devastující má užívání návykových látek na průběh studia a jeho úspěšné dokončení. Toto lze samozřejmě dovodit také z prokázaných účinků jednotlivých návykových látek na lidský organismus. Bohužel užívání legálních drog na střední škole považuje v kontextu školního prospěchu, za závažný problém pouze 27 % dotazovaných pedagogů.

Bakalářská práce poskytuje základní informace o vybraných (nejčastějších) návykových látkách užívaných ve společnosti, v ČR. Tato bude, na základě předchozí domluvy, poskytnuta vedení střední školy: Československá akademie obchodní, nacházející se na území hlavního města Prahy, za účelem dalších případných opatření.

Na závěr mi dovoluňte krátký citát, který myslím stručně a jasně vystihuje problematiku závislosti na drogách: „*Drogy vládnu lidem, ne naopak*“. (Cher)

6 Bibliografie

- AMCHOVÁ, P. K.** (2015). Pohlaví a drogová závislost: od animálních modelů ke klinické praxi. *Galén, Česká a slovenská psychiatrie*, 111 (2), 72 – 78. ISSN 1212-0383. Získáno z <http://www.cspsychiatr.cz/detail.php?stat=1011>
- BLAŽKOVÁ, B.** (2011). *Nástrahy dnešní doby* (Ediční řada - Výchovné poradenství. vyd.). Praha: Dr. Josef Raabe, Materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ. ISBN 978-80-87553-22-0.
- BREWER, G.** www.databazeknih.cz, online. Získáno 23. 10 2021, z Databáze knih: <https://www.databazeknih.cz/>
- BUREŠ, T. & RALBOVSKÁ, D.** (2020). Vliv prevence na snižování zneužití návykových látek. Národní protidrogová centrála, *Drugs, Forensics Bulletin* (4/2020). ISSN 1211-8834.
- DOBŠÍKOVÁ, K.** a kol. (2019). Metamfetamin - možnosti spektroskopické analýzy. Vysoká škola finanční a správní, *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*, 2019 (2). ISSN 2533-4387. Získáno z <https://www.vsfs.cz/periodika/forenzni-vedy-2019-2-02.pdf>
- Drogová úmrtí a úmrtí pod vlivem drog v roce 2019.** (2020). *Aktuální informace Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky* (1). Praha: ÚZIS. Získáno z <https://www.uzis.cz/res/f/008321/ai-2020-01-nrpatv-drd-2019.pdf>
- ENGELANDER, M., a další** (2010). *Efektivní regulace užívání marihuany*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-041-4. Získáno z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1653/350/Efektivni_regulace_uzivani_marihuany_metodika_www.pdf
- Evropská zpráva o drogách 2020.** (2020). Lucemburk: Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. ISBN 978-92-9497-499-0. Získáno z https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13238/TD04_2_0439CSN.pdf
- FISCHER, S. Š.** (2014). *Sociální patologie*. České Budějovice: Grada Publishing. ISBN 879-80-247-5046-0.
- FREUD, A.** www.databazeknih.cz, online. Získáno 16. 3 2022, z <https://www.databazeknih.cz/citaty/anna-freud-8794>
- GOLÁŇ, L. M.** (2007). Vliv kouření na morfologii a funkci kardiovaskulárního aparátu. Praha: Solen, *Interní medicína*, 9 (9). ISSN 1803-5256. Získáno z <https://internimedicina.cz/pdfs/int/2007/09/06.pdf>

GUCKÝ, T. (2015). *Toxikologie omamných a psychotropních látek*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta. ISBN 978-80-244-4537-3.

HANUŠOVÁ, K. (2015). Užívání konopných drog mezi žáky středních škol. *Bakalářská práce*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Získáno z <https://digilib.k.utb.cz/handle/10563/34091>

HLADÍK, M. (2009). Alkohol - problém u dětí a mladistvých. Ostrava: Solen, *Pediatric pro praxi*, 10 (1). Získáno z <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2009/01/14.pdf>

HOLAJ, R. a další (2005). Akutní infarkt myokardu navozený požitím drogy extáze. Solen, *Intervenční a akutní kardiologie* (4). ISSN 1213-807X. Získáno z <https://www.iakardiologie.cz/pdfs/kar/2005/01/08.pdf>

HOLCNEROVÁ, P. *Centrum adiktologie*. PK 1. LF UK v Praze a VFN v Praze. Získáno z <https://www.adiktologie.cz/file/418/alkohol-uvod-historie.pdf>

Cher. *Citáty slavných osobností* <https://citaty.net/temata/droga/?o=new&page=2>, online. Získáno 16.3.2022 z www.citaty.net/

CHMELÍK, J. (2005). *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čermák. ISBN 80-86898-36-9.

JELIČOVÁ, M., & HORÁK, P. (2021). Online prevence v oblasti drogové problematiky v rámci distanční výuky. Národní protidrogová centrála, *Drugs, Forensics Bulletin* (1/2021). ISSN 1211-8834.

KASTNEROVÁ, M., & ŽIŽKOVÁ, B. (2007). Kouření jako zdravotně sociální problém. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, *Prevence úrazů, otrav a násilí* (1). ISSN 1804-7858. Získáno z <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/prevence-urazu-otrav-a-nasili/administrace/clankyfile/20120501144046460431.pdf>

KRATINA, T. (2017). Kratom - specifikace nové návykové látky v Evropě. Národní protidrogová centrála, *Drugs, Forensics Bulletin* (4/2017). ISSN 1211-8834.

Kratom - Drug Fact Sheet. (2020). *Department of Justice, Drug Enforcement Administration*. Retrieved from <https://www.dea.gov/sites/default/files/2020-06/Kratom-2020.pdf>

KRAUS, B. a kolektiv (2006). *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-125-1.

- LÍBAL, M. P.** (2017). Výsledky šetření o rizikovém chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze. *Bezpečné klima v pražských školách* (PRCH-KP-0018/2017). Praha: Centrum sociálních služeb Praha. Získáno z <http://www.prevence-praha.cz/index.php/vyzkumy-cssp-pcpp.html>
- LIESTER, M. B.** (2014). A Review of Lysergic Acid Diethylamide (LSD) in the Treatment of addictions: Historical Perspectives and Future Prospects. *Current Drug Abuse Reviews*, 7. Washington, USA. ISSN 1874-4745. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/272816460_A_Review_of_Lysergic_Acid_Diethylamide_LSD_in_the_Treatment_of_Addictions_Historical_Perspectives_and_Future_Prospects
- MAHDALÍČKOVÁ, J.** (2014). *Víme o drogách všechno ?* Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-589-4.
- MALÝ, M. a kolektiv** (2020). Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2020. *Výroční zpráva*. Státní zdravotní ústav. Získáno z http://www.szu.cz/uploads/documents/CeM/HIV_AIDS/rocni_zpravy/2020/Vyrocní_zprava_o_vyskytu_a_sireni_HIV_AIDS_v_CR_v_roce_2020.pdf
- MEIER, M. H. a kolektiv** (2012). Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. Oregon, USA. ISSN 1091-6490. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.1206820109>
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.** (2010). (č.j.: 21291/2010-28). Česká republika: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Získáno z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporučení-a-pokyny>
- MORIN, J. G. a kolektiv** (2018). A Population-Based Analysis of the Relationship Between Substance Use and Adolescent Cognitive Development. *The American Journal of Psychiatry*. Montreal, Kanada. ISSN 1535-7228. DOI: <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2018.18020202>
- MRAVČÍK, V. a kolektiv** (2020). Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019. *Drogy-info*. ISBN 978-80-7440-254-8. Získáno z <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-o-stavu-ve-vecích-drog-v-ceske-republice-v-roce-2019/>

NADIA, R. P. a kolektiv (2020). Mood and cognition after administration of low LSD doses in healthy volunteers: A placebo controlled dose-effect finding study. *European Neuropsychopharmacology*, 41. ISSN 0924-977X. DOI: 10.1016/j.euroneuro.2020.10.002

Nařízení vlády o seznamech návykových látek. (2013). *Sbírka zákonů (463/2013 Sb.)*, 178/2013. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-463>

Nařízení vlády o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech. (2013). *Sbírka zákonů (458/2013 Sb.)*, 177/2013. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-458>

Nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku. (nedatováno). *Sbírka zákonů (455/2009 Sb.)*, 145. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-455>

NOVOTNÝ, V. (2010). Genetika alkoholismu. *Protialkoholický obzor*, 1 (45). Bratislava, Slovensko: Psychiatrická klinika LFUK a FNŠP. Získáno z <https://www.adzpo.sk/images/articles/adzpo-2010-45-1-041-051.pdf>

PÁLENÍČEK, T. M. (2010). Zaostřeno na drogy - Taneční drogy. 4. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. ISSN 1214-1089. Získáno z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/4587/567/Zaostreno%20_10_Web.pdf

PEŠEK, R., & NEČESANÁ, R. (2008). *Kouření aneb závislost na tabáku*. Písek: Arkáda. ISBN 978-80-254-3580-9. Získáno z https://www.arkadacentrum.cz/downloads/publikace/Koureni_aneb_zavislost_na_tabaku_2008.pdf

PEŠEK, R., & NEČESANÁ, R. (2009). *Prevence užívání tabáku, alkoholu a jiných drog u dospívajících*. Písek: Arkáda. ISBN 978-80-254-5971-3. Získáno z https://www.kraj-jihocesky.cz/ku_file/47555/0

PILAŘOVÁ, L. M. (2003). Problematika závislosti na nikotinu. *Solen, Psychiatrie pro praxi* (5). ISSN 1803-5272. Získáno z <https://www.solen.cz/pdfs/psy/2003/05/04.pdf>

Poruchy vzniklé užíváním metamfetaminu. (2017). (14). Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. ISBN 978-80-7440-178-7. Získáno z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32861/823/metamfetamin-publikaceNMS_web.pdf

ROUBALOVÁ., M. a kolektiv (2019). Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-180-6. Získáno z <http://www.ok.cz/iksp/docs/455.pdf>

RUSSO, P. a. (2011). *The Impact of Genetic Variation In Nicotinic Cholinergic Receptors on Functional Brain Networks Underlying Addiction Susceptibility.* Retrieved from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21110812/>. DOI: 10.2174/092986711793979715.

ŘÍČAN, P. (1990). *Cesta životem.* Praha: Panorama. ISBN 80-7038-078-0.

ŘÍČAN, P. (2009). *Psychologie. Třetí, doplněné a upravené vydání.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-560-8.

Sociální práce a drogová problematika dětí a mladistvých. (2020). Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7421-219-2.

SOLFRONKOVÁ, R. (2012). Současný stav v oblasti testování studentů na užití návykových látek na středních školách a. *Bakalářská práce.* Česká republika: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta. Získáno z https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/43477/BPTX_2011_1__0_299338_0_120003.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ŠEJVL, J. (2018). Právní možnosti testování žáků a studentů při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou ve škole a školském prostředí. *Adiktol. prevent. léčeb. praxi* (1 (2)). Praha: SCAN, z.s. ISSN 2570-8120. Získáno z <https://www.aplp.cz/pravni-moznosti-testovani-zaku-a-studentu-pri-duvodnem-podezreni-na-ovlivneni-navykovou-latkou-ve-skole-a-skolskem-prostredi/>

ŠTABLOVÁ, R., & BREJCHA, B. (2006). *Návykové látky a současnost.* Praha: Vydavatelství PA ČR. ISBN 80-7251-224-2.

ŠTĚPÁNKOVÁ, L. K. (2010). Léčba závislostí na tabáku u pacientů s psychiatrickou komorbiditou. *Solen, Psychiatrie pro praxi*, 11 (2). ISSN 1803-5272. Získáno z <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2010/02/07.pdf>

Trestní zákoník. (2009). *Sbírka zákonů(40/2009 Sb.)*, 11/2009. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

VAVŘINČÍKOVÁ, L. (2012). *Harm reduction a užívání tabáku*. Praha: Togga. ISBN 978-80-7476-009-9. Získáno z <https://www.adiktologie.cz/file/356/imprim-harmreduct-tabak-via-03.pdf>

Výbor Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. (25. 2 2021). *Zápis z jednání VZRI*. Praha: Úřad vlády České republiky. Získáno z https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/vybory/VZRI_20210225_zapis-z-jednani.pdf

Vyhláška o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři. (2005). *Sbírka zákonů(13/2005 Sb.)*, 4/2005. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-13>

Vyhláška, kterou se stanoví seznamy nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických přípravků, jejichž uvádění na trh je zakázáno nebo jejichž uvádění na trh, do oběhu nebo používání je omezeno. (2004). *Sbírka zákonů(221/2004 Sb.)*, 73/2004. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-221>

WEST, R. (2016). *Modely závislosti*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. ISBN 978-80-7440-157-2.

Zákon o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech). (2007). *Sbírka zákonů(378/2007 Sb.)*, 115/2007. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-378>

Zákon o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. (1998). *Sbírka zákonů(167/1998 Sb.)*, 57/1998. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167>

Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. (2017). *Sbírka zákonů(65/2017 Sb.)*, 21/2017. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-65>

Zákon o prekursorech drog. (2013). *Sbírka zákonů(272/2013 Sb.)*, 105/2013. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-272>

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). (2004). *Sbírka zákonů(561/2004 Sb.)*, 190/2004. Česká republika. Získáno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561/historie>

Zaostřeno - Národní psychedelický výzkum 2019 - 2021. (2021). (2). Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. ISSN 2336-8241. Získáno z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33509/1104/Zaostreno%202021-02%20Narodni%20psychedelicky%20vyzkum_v20210809.pdf

Zaostřeno - nové psychoaktivní substance. (2020). Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. ISSN 2336-8241. Získáno z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33187/900/Zaostreno_2020-01_Nove-psychoaktivni-substance.pdf

Zaostřeno na drogy - Dědičnost látkových závislostí. (2007). (3). Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. ISSN 1214-1098. Získáno z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/4609/583/Zaostreno_na_drogy_200703.pdf

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této bakalářské práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Petr Soukup

V Praze dne: 19. 04. 2022

Podpis:

Jméno	Oddělení/ viště	Praco-	Datum	Podpis